

1. ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ POJMY

KVALITA ŽIVOTA

- společnost může vytvářet objektivní podmínky, které by člověka formovali co v největší míře uspokojit a dosáhnout subjektivních cílů. Tyto podmínky se označují pojmem kvalita života.

Kvalitou života se zpravidla rozumí:

- dosažení co největšího objemu statků a služeb, které mohou lidé spotřebovat
- svoboda: možnost volného rozvoje a svobodného rozhodování pro každého člověka
- spravedlnost: zajištění stejných práv a povinností pro všechny
- jistota: zajištění sociálního zázemí, pocit bezpečnosti
- pokrok: tedy možnost neustálého pohybu vpřed

POTŘEBY

- vznikají při pocitu nedostatku, není-li splněn požadavek

Druhy potřeb:

- a) fyziologické - jídlo, spánek, pití
- b) společenské - styk s lidmi
- c) individuální - doprava
- d) kolektivní - vzniká s růstem individuálních potřeb - budování silnic

- potřeby můžeme uspokojit určitými podmětmi, nebo určitou činností:

doprava osobními auty ⇒ silnice, dálnice, parkoviště ⇒ stavba komunikací
individuální potřeba   kolektivní potřeba   řešení

TEORIE MOTIVACE – vytvořil jí Abraham Maslow pro praktické využití v hospodaření. Rozdělil potřeby člověka do stupňů pyramidy, potřeby rozdělil podle váhy.

seberealizace
uspokojování z práce
sociální potřeby
jistota
biologické potřeby

- rozvoj talentu a osobnosti
- radost z práce, uznání prospěšnosti
- láska, přátelství, pocit sounáležitosti
- zaměstnání, zabezpečení ve stáří
- jídlo, sex, oblečení, pití, spánek

STATKY, SLUŽBY

Statky

- užitečné podmětmi, které mají určité vlastnosti (upotřebitelnost)
- mají materiální podobu, např. stroje, uhlí, ropa
- jsou součástí přírody nebo výsledkem lidské činnosti

podle dostupnosti je členíme:

- 1) **volné** – jsou neomezeně k dispozici (voda, vzduch, světlo)
- 2) **ekonomické – vzácné** – v omezené míře jsou rozdělovány (drahé kovy)

podle potřeb:

- 1) **spotřební** – ke bezprostřední potřebě (elektronika, jídlo)
- 2) **kapitálové** – slouží k další výrobě (látka na šití, uhlí k výrobě elektřiny, obráběcí stroj)

Služby

- užitečná činnost v jejímž průběhu uspokojujeme své potřeby
- má nehmotný charakter (nedá se skladovat)

Zboží

- statky vyráběné pro uspokojování potřeb jiných lidí, než jsou sami výrobci
- k výměně peněz za zboží prostřednictvím směny

2. VÝROBA

ZDROJE jsou nezbytné pro zabezpečení dostatečného množství ekonomických statků.

Tyto zdroje se v průběhu činnosti, kterou zpravidla nazýváme **výroba**, přeměňují (transformují) do podoby statku nebo služby. Při tomto procesu transformace je důležité, aby došlo ke **zhodnocení zdrojů**, které do procesu vstupují.

Výrobní faktor nebo výrobní činitel

- tak se nazývají zdroje potřebné k výrobě a jsou to:

PRÁCE:

- představuje vynaložení fyzické a duševní energie člověka na získání statků a služeb
- k vykonávání práce musí být vybaven určitými předpoklady: **silou** (fyzické schopnosti), **znalostmi** (duševní schopnosti), **dovednostmi a návyky** (praktické zkušenosti), tedy určitou fyzickou a duševní energií
- při práci se tyto schopnosti opotřebovávají a musí být obnovovány
- člověk se musí najíst, napít, odpočinout si, vzdělávat se

PŘÍRODNÍ ZDROJE:

- jsou součástí přírody, které člověk využívá k uspokojování potřeb a ke své činnosti
- tvoří je **nerostné bohatství, půda, lesy, vzduch, voda**
- mají bezprostřední vliv na hospodaření podniků, které tyto zdroje získávají nebo zpracovávají (doly, hutě)
- některé přírodní zdroje jsou neobnovitelné, proto s nimi musíme dobře hospodařit

KAPITÁL:

- tvoří všechny ostatní hmotné činnosti, které se v podnikové činnosti používají
- od přírodních zdrojů se liší tím, že jsou výsledkem lidské práce
- kapitál představuje hmotné statky, jako jsou **stroje, materiál, zařízení, budovy, silnice, dopravní prostředky**
- ve spojení s prací a přírodními zdroji vytváří veškeré bohatství společnosti
- existuje ještě v podniku **finanční kapitál**, který tvoří **peníze a cenné papíry** – slouží k získání hmotného kapitálu a k placení za práci pracovníků

Majetek je označován v podnikové praxi jako konkrétní forma hmotného a finančního kapitálu.

Kapitál se užívá k vyjádření zdroje, ze kterého byl majetek získán. Rozlišujeme **vlastní a cizí**.

HMOTNÝ KAPITÁL + FINANČNÍ KAPITÁL = MAJETEK PODNIKU

PRÁCE + PŘÍRODNÍ ZDROJE + KAPITÁL = BOHATSTVÍ SPOLEČNOSTI

NÁKLADY, VÝKONY, VÝNOSY

- při své činnosti podnik vynakládá výrobní činitele, jejichž potřebu vyjádřenou v penězích označujeme jako **náklady**
- ze své činnosti získává výkony, které vyjadřujeme v penězích a označujeme jako **výnosy**

Vztah mezi výnosy a náklady ukazuje, zda je podnik ziskovou či ztrátovou organizací.

NÁKLADY > VÝNOSY = ZTRÁTA

NÁKLADY < VÝNOSY = ZISK

NÁKLADY = VÝNOSY = 0

- V podniku pracují lidé, kteří používají při práci věcné činitele (materiál, nářadí, stroje, budovy), aby získali statky a služby, potřebné k uspokojování potřeb
- Tyto získané statky a služby nazýváme **výkony**.

NÁKLADY DĚLÍME:

- PROVOZNÍ – jsou spojeny s prováděním výkonů (spotřeba met. a energie = opravy strojů)
- FINANČNÍ – jsou spojeny s finančními operacemi (nákup cenných papírů = úroky)
- MIMORÁDNÉ – manka, škody

VÝNOSY DĚLÍME:

- PROVOZNÍ – těchto výnosů podnik dosahuje svou běžnou činností (tržby za prodané výrobky)
- FINANČNÍ – tyto výnosy podnik získává z finančních operací (tržby za prodej cenných papírů + úroky)
- MIMORÁDNÉ – náhrady manka a škod

- rozdíl mezi celkovými náklady a výnosy je hospodářský výsledek.
- Své hospodaření sleduje podnik v účetnictví
- Na konci roku sestavuje finanční výkaz zisků a ztrát

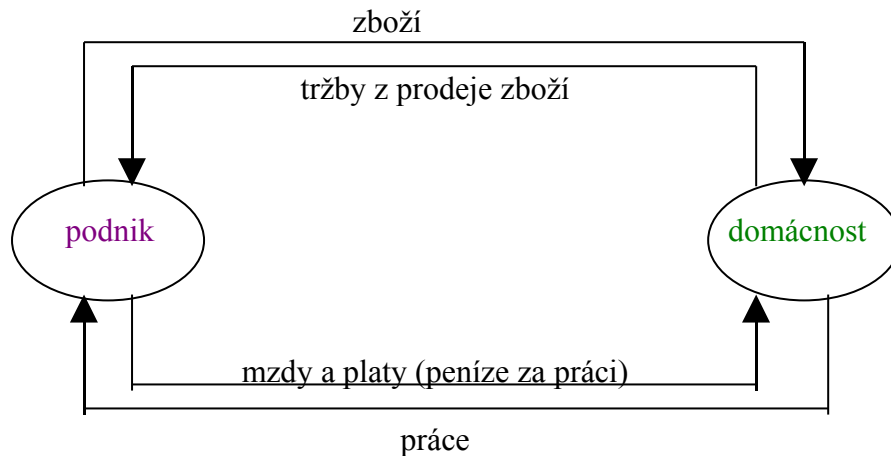
PŘÍJMY, VÝDAJE

PŘÍJMY – získání určité částky peněz

VÝDAJE – částky vynakládané na činnost (nákup veškerého materiálu)

HOSPODÁŘSTVÍ, EFEKTIVNOST

Hospodářství je účelné nakládání s prostředky, které má společnost k dispozici. Při každé činnosti je třeba zajistit její účinnost – **efektivnost**.

HOSPODÁŘSTVÍ – můžeme chápat jako vzájemné propojení výrobců a spotřebitelů v důsledku dělby práce a směny zboží.

EFEKT – je užitečný výsledek činnosti na jehož dosažení byly vynaloženy určité zdroje

EFEKTIVNOST – je vztah mezi efektem a vynaloženými zdroji

PODNIK HOSPODAŘÍ EFEKTIVNĚ:

- a) když vyrábí účelně (jeho služby a statky je někdo ochoten koupit)
- b) vyrábí hospodárně (usiluje o snížení výrobních zdrojů a o lepší využití)

SPECIALIZACE – je zaměření výrobců na výrobu určitých statků nebo služeb.

- specializace uvnitř podniku
- specializace mezi podniky
- specializace mezi zeměmi

3. PODNIK

Podnik - je základní složkou hospodářství

- je to organizovaná hospodářská jednotka, ve které se používají **výrobní činitelé**: práce, přírodní zdroje a kapitál; k podnikání
- v podniku pracují lidé, kteří používají při práci **věcné činitele**: materiál, suroviny, nářadí, nástroje, přístroje, budovy; aby získali statky a služby
- tyto získané statky a služby nazýváme **výkony podniku**

- získané statky a služby jsou určeny jiným lidem a budou jim prodány za peníze na trhu

Náklady: spotřeba vyjádřená v penězích na vynakládání výrobních činitelů

Výnosy: v penězích vyjadřovaná činnost, získávána výkony

Podnik můžeme charakterizovat těmito znaky:

1. právní samostatnost - právní subjektivita, tj. způsobilost k právům a povinnostem a právo jednat svým jménem v právních vztazích
2. hospodářská (ekonomická) samostatnost, která znamená, že podnik zcela samostatně hospodaří, to znamená, že:
  - ze svých výnosů uhrazuje své náklady a dosahuje zisku
  - samostatně rozhoduje o použití svých zdrojů a o předmětu činnosti
  - vystupuje na trhu jako samostatný subjekt
3. samostatné rozhodování o vnitřním organizačním uspořádání a způsobu řízení

Náklady > Výnosy = ZTRÁTA

Náklady < Výnosy = ZISK

Náklady = Výnosy = NEREÁLNÉ –0

OBCHODNÍ JMÉNO

- podnik jedná samostatně pod svým obchodním jménem
- toto obchodní jméno se v praxi nazývá **firma**
- musí se lišit od jiných názvů, aby nemohlo dojít k záměně podniků
- při založení podniku se toto jméno zapisuje do obchodního nebo živnostenského rejstříku
- podnik má výlučné a časově neomezené právo tento název užívat

pod svým obchodním jménem – firmou – podnik:

- vykonává svou činnost, podniká
- podepisuje se při obchodním styku
- vystupuje před státními orgány, dodavateli, odběrateli
- zapisuje se do obchodního rejstříku

Obchodní jméno:

FYZICKÉ OSOBY: soukromého podnikatele – musí obsahovat jméno a příjmení podnikatele

- může být doplněno uvedením místa podnikání
- obchodní jméno fyzické osoby je vždy obchodní jméno osobní (firma osobní)
- může obsahovat *dodatek* odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání

- **Dodatek osobní:** akademické tituly, rodinný poměry (syn, dcera, starší, mladší)
- **Dodatek věcný:** bližší označení podnikatelské činnosti, např. „krejčí“

PRÁVNICKÉ OSOBY: tvoří její název – je odvozen zpravidla z předmětu podnikání

- musí obsahovat označení právní normy podnikání (a. s., s. r. o.,...) – **jméno věcné**
- **jméno smíšené:** je v něm zastoupena jak složka osobní, tak věcná
- užívá se u veřejných obchodních společností nebo u s. r. o.
- NOVÁK – KONZULTEX, spol. s. r. o.

JEDNÁNÍ JMÉNEM PODNIKU

STATUTÁRNÍ ORGÁN

- je orgán právnické osoby zapsaný do obchodního rejstříku, jehož jednání je jednáním podnikatele

-

Statutárním orgánem může být:

- jednotlivec, například ředitel, jednatel společnosti
- nebo kolektiv (představenstvo, jednatelé, správní rada, výbor)

- je-li statutární orgán **kolektivní**, musí být stanoveno, jakým způsobem se vytváří jeho vůle (hlasováním)

- každý podnik může mít současně jen jeden statutární orgán

Zástupcem podniku může být vlastní pracovník, nebo cizí právnická či fyzická osoba

- *vlastní pracovník* může jednat jménem podniku na základě plné moci, nebo jestli vyplývá takové jednání z plnění jeho pracovních povinností

PLNÁ MOC

- má písemnou formu, tiskopis, obsahuje kdo koho zmocňuje a k čemu, adresu, číslo OP, rodné číslo, rozsah zmocnění a podpisy obou
- podnikatel ji uděluje tomu, kdo má jednat jménem podniku a není k tomu běžně oprávněn; občanovi, který není pracovníkem podniku /např. advokátovi/, jinému podniku /právnické osobě/

Zmocněnec – určitá osoba, kterou podnikatel prohlásil za svého zástupce, k vykonání určité činnosti

Rozsahy zmocnění

- **zvláštní (speciální):** opravňuje jen k jednomu úkonu
- **generální:** opravňuje k více úkonům

- plnou moc uděluje buď podnikatel sám nebo statutární orgán

- **jednotlivá plná moc:** je udělena jedné osobě
- **kolektivní plná moc:** je udělena více osobám společně

Plná moc zaniká:

- provedením úkonu (byla-li omezena jen na určitá úkon)
- uplynutím času (byla-li omezena na určitou dobu)
- odvoláním (ze strany podniku)
- výpovědí (ze strany zmocněnce)

- smrtí zmocněnce
- zánikem podniku

PROKURA: zvláštní forma plné moci

- je nejširší plná moc udělovaná pouze fyzické osobě, která souvisí s podnikovou činností

Prokurista: pracovník podniku – je oprávněn ke všem úkonům, ke kterým dochází při provozu podniku, i když by bylo jinak třeba plné moci

- jediným omezením prokuristy je *zákaz zcizovat majetek podniku a zastavovat nemovitosti podniku*
- prokura může být udělena i jiné osobě než pracovníkovi podniku
- prokurista jedná za podnik a podepisuje písemnosti tak, že k obchodnímu jménu podniku, připojuje svůj podpis s dodatkem označující prokuru: „prokurista“ nebo „p. p.“

1. Prokura musí být vždy udělena pouze podnikatelem; *plná moc kýmkoli*
2. Plná moc se uděluje jak osobám fyzickým, tak právnickým; *prokura pouze fyzickým*
3. Pokud to zákon neomezuje, je možno udělit plnou moc na jakýkoli úkon nebo úkony; *prokuru lze udělit pouze na úkony vyplývající z provozu podniku*
4. Udělení prokury musí být zapsáno v obchodním rejstříku; *plná moc se nezapisuje*
5. Nositel plné moci je zástupcem – zmocněncem; *nositel prokury má označení prokurista*
6. Plná moc musí obsahovat rozsah zmocnění; *prokura nemusí*

DRUHY PODNIKŮ

PODLE VÝKONŮ:

HMOTNÉ – cílem jsou statky

těžební – těžba surovin; uhlí, železné rudy, kamene, ropy...

zemědělské – zabezpečují výrobu zemědělských výrobků; mléka, masa, vajec, obilí, brambory...

energetické – zabezpečující výrobu a rozvoj energie

zpracovatelské – výrobní činitelé pro další výrobu; obráběcí stroje, látky, oleje

- spotřební statky pro obyvatelstvo; oděvy, potraviny, ledničky, pračky, televize, nábytek...

NEHMOTNÉ – cílem jsou služby

- výchova a vzdělávání
- ubytování, přeprava osob, rekreace – cestovní kanceláře
- peněžní a bankovní služby
- zdravotnictví, kultura, zábava...

PODLE VELIKOSTI:

- podle počtu pracovníků

- **nejmenší podniky – živnosti:** do 10 pracovníků
- **malé podniky:** do 50 pracovníků
- **střední podniky:** do 500 pracovníků
- **velké podniky:** nad 500 pracovníků

PODLE PŘÍSLUŠNOSTI K URČITÉMU ODVĚTVÍ:

- školství
- stavebnictví
- zemědělství, myslivost, lesní hospodářství
- rybolov
- zpracovatelský průmysl
- zdravotnictví, veterinární a sociální služby

ZVLÁŠTNÍ DRUH PODNIKU – *Joint Ventures* – jsou spojením našeho a zahraničního kapitálu

- povolení ke vzniku uděluje Ministerstvo financí a Česká národní banka
- např. ŠKODA-VOLKSWAGEN a. s., HENKEL-PALMA spol. s. r. o.

USPOŘÁDÁNÍ PODNIKU

- podnik může podnikat pouze tehdy, spojí-li účelně všechny výrobní činitele do uspořádaného celku
- **organizace podniku:** uspořádaný celek činitelů a činností

Organizační stupně

PODNIK → **ZÁVODY** → **PROVOZY** → **DÍLNY**

- činnosti organizačních stupňů řídí vedoucí, kteří nesou odpovědnost za činnost svého stupně

Odborné – štábní – útvary: jsou vytvořeny pro zvýšení odbornosti řízení na jednotlivých organizačních stupních

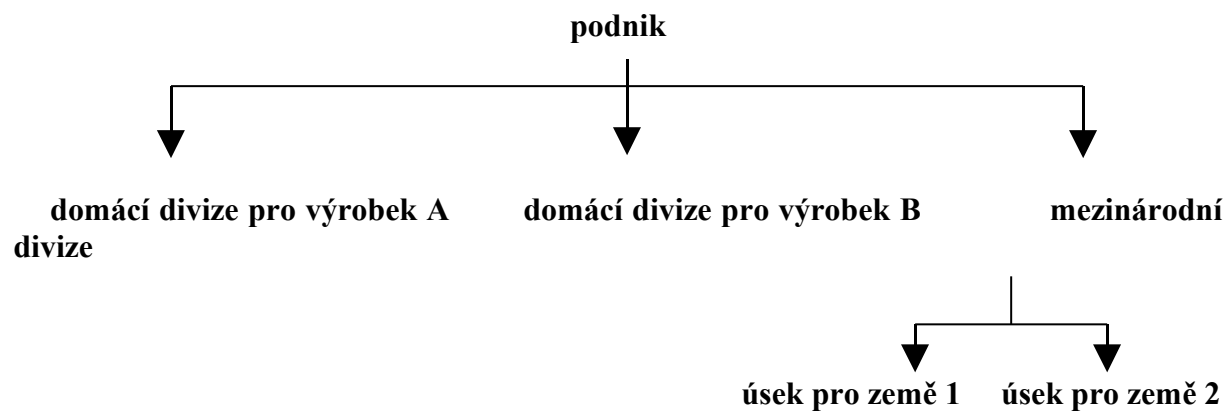
- nemají obecnou příkazovací pravomoc; pomáhají vedoucímu řídit nižší složky po odborné stránce (např. zásobování, odbyt, marketing)

pevná organizace: jsou přesně stanovené funkce

pružná organizace: vytvářejí se týmy pro uskutečnění určitého úkolu a jakmile se tento úkol splní, tým se rozpustí

Ekonomická struktura

- podnik je rozdělen na ekonomicky relativně samostatné části, tzv. **divize** – **samostatný typ podniku**
- v čele stojí zpravidla ředitel s rozsáhlou pravomocí v rozhodování o výrobní i obchodní činnosti. Pod ním jsou např. závody v jiných městech, který hospodaří samostatně, ale vytvořený zisk jde do centra podniku, kde o jeho použití rozhodují vlastníci

4. PODNIKÁNÍ

- **podstatou podnikání je samostatné rozhodování určité osoby o tom:**
- co bude vyrábět nebo jaké služby bude poskytovat (aby uspěl, musí přijít s něčím novým, dobrou cenou...)
- kde bude vyrábět (v ČR, v cizině, v jakém kraji nebo městě, ve své budově či v pronajaté...)
- jak bude vyrábět nebo poskytovat služby (ruční práce, stroje...)
- kolik zdrojů do své činnosti vloží a kde je získá (vlastní kapitál, úvěr od banky...)
- jak použije získané prostředky (kolik peněz vloží do čeho)
- jakou právní formu pro svou činnost zvolí (živnost, družstvo, a.s., s.r.o.,...)

Cílem podnikání je zhodnocení vloženého kapitálu, **dosažení zisku**. Tohoto cíle lze dosáhnout pouze uspokojováním potřeb jiných osob výrobou výrobků nebo poskytováním služeb.

Podnikání je spojeno s hospodářským rizikem!

Obchodní zákoník vymezuje podnikání jako soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Shodně vymezuje pojem podnikání i **živnostenský zákon**.

FYZICKÁ OSOBA – je každý občan

- právní subjektivitu získává narozením, končí smrtí, přisuzuje se i plodu, pokud se dítě narodí živé
- způsobilost k právním úkonům získává plnoletostí (18 let), platným OP, trestní bezúhonností, u cizinců legalizovaný přechodný či trvalý pobyt

PRÁVNICKÁ OSOBA – je útvar vytvořený lidmi a považovaný podle zákona za samostatný subjekt práv a závazků. Je uměle vytvořený.

Právníckými osobami jsou podle zákona:

- **sdružení fyzických a právníckých osob** – obchodní společnosti, politická hnutí a strany, družstva, občanská sdružení
- **účelová sdružení majetku** – nadace a státní fondy
- **jednotky územní samosprávy** – kraje, obce
- **jiné subjekty, u kterých to stanoví zákon** – banky, burzy, spořitelny, státní podniky

PODNIKATEL – osoba, která zakládá podnik a provozuje jeho činnost

- spojuje práci, kapitál a přírodní zdroje za účelem dosažení podnikatelského zisku prováděním výkonů pro uspokojování potřeb jiných osob
- nese přitom riziko, že ztratí veškerý vynaložený kapitál
- touto osobou může být osoba fyzická nebo právnícká

Podnikatele lze charakterizovat těmito znaky:

1. Zajišťuje uspokojování potřeb jiných osob, vyrábí statky nebo poskytuje služby pro trh

2. Ve své činnosti do výroby neustále zavádí nové výrobky (služby), používá nové technologie, nové technické prostředky a hledá nové cesty zásobování, prodeje, dopravy. Podnikatel je vždy *inovátor*.
3. Trvale organizuje spojení výrobních činitelů podle toho, jak to vyžaduje druh a rozsah podnikání. Podnikatel je *organizátor*.
4. Ve snaze dosáhnout podnikatelského zisku přijímá riziko, že se při své činnosti setká s neúspěchem, popř. že ztratí úplně vložené zdroje.

Podnikatelem podle obchodního zákoníku může být:

- osoba zapsaná v obchodním rejstříku
- osoba nezapsaná v obchodním rejstříku, která podniká na základě živnostenského oprávnění
- osoba která podniká na základě podle zvláštních předpisů (lékaři, advokáti – vysokoškolský diplom)
- fyzická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je registrována podle zvláštních předpisů

- a) **živnosti obchodní:** prodej zboží, koupě zboží za účelem prodeje, poskytování ubytování, cestovní kanceláře...
- b) **živnosti výrobní:** výroba výrobků, prodej a opravy výrobků...
- c) **živnosti poskytující služby:** opravy a údržby věcí, přeprava osob...

- **zdroj kapitálu:** vlastní kapitál = základní jmění, může získat i cizí kapitál
- **kompetence řízení:** podnikatel řídí svůj podnik zpravidla sám a sám jedná i s třetími osobami – může ustanovit zástupce, na základě plné moci
- **zánik podniku:** smrtí podnikatele, zánikem právnické osoby, uplynutím doby, rozhodnutím živnostenského úřadu /porušení podmínek stanovené zákonem, nebo nezačal provozovat živnost ve lhůtě delší pěti let od vydání živ. listu/

Státní podniky

- zřizuje stát, zakladatelem je buď příslušné ministerstvo nebo orgány místní samosprávy
  - a) podniky zaměřené na podnikatelskou činnost
  - b) podniky pro uspokojování veřejně prospěšných zájmů (dnes už většinou neexistují)
- **zakládací listina:** je-li zakladatelem jedna osoba
- **zakládací smlouva:** pro více společníků
- státní podnik zřizuje zakladatel vydáním zakládací listiny a žádostí o zápis do obchodního rejstříku
- datum zápisu je dnem vzniku státního podniku
- **ručení:** svým majetkem – za závazky podniku stát neručí
- **kompetence řízení a kontrola:** státní podnik řídí ředitel, zastupuje podnik navenek jako statutární orgán – jmenuje ho zakladatel
- **dozorčí rada:** je kontrolním a poradním orgánem ředitele:
  - dohlíží na hospodaření podniku, otázky k rozvoji podniku, projednává roční účetní uzávěrky a rozdělení zisku...
- **rozdělování zisku:** podnik zaplatí daně a zbytek zisku rozdělí podle potřeby na zajištění své další činnosti

Družstva

- jsou společenstvím neuzavřeného počtu osob založenými za účelem podnikání nebo zajištění hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů
- musí mít alespoň pět členů – jsou-li dvě právnické osoby, nemusí to být splněno
- obchodní jméno družstva musí obsahovat označení **družstvo**
- podmínkou členství je splacení členského vkladu určeného stanovami (členský vklad = celý vklad) nebo po částech (vstupní vklad)
- **stanovy:** schvaluje ustavující členská schůze – řídí se podle nich činnost družstva **musí obsahovat:**
  - obchodní jméno a sídlo družstva /např. SBD Krušnohor, družstvo Most/

- předmět podnikání
  - vznik a zánik členství, práva a povinnosti členů...
  - výši základního členského vkladu, způsob splácení
  - orgány družstva, počet jejich členů, délku funkčního období
  - způsob použití zisku a úhrady případné ztráty
  - tvorbu a použití nedělitelného fondu
- členy družstva mohou být osoby právnické i fyzické
- **členství vzniká:** dnem vzniku družstva
  - převodem členství, na základě písemné členské přihlášky...
- družstvo vede seznam členů s uvedením výše členského vkladu a výše, v níž byl splacen
- **členství zaniká:** písemnou dohodou, vystoupením člena, vyloučením člena, zánikem družstva, smrtí fyzické osoby či zánikem právnické osoby
- **zdroj kapitálu:** členské vklady = základní jmění
    - nejméně 50 000 korun při založení družstva
    - zřízení nedělitelného fondu nejméně ve výši 10% zapisovaného základního jmění
    - tento fond se každý rok musí doplňovat nejméně o 10% ročního čistého zisku až do okamžiku, kdy fond dosáhne poloviny zapisovaného základního jmění družstva
    - může získávat úvěry a jiný cizí kapitál
  - **členská schůze:** vrcholným orgánem družstva – schází se podle stanov, nejméně jednou za rok
    - rozhoduje o změnách stanov, volí a odvolává členy představenstva a kontrolní komise, rozhoduje o rozdělení a užití zisku, o zániku, sloučení či rozdělení družstva...
  - **představenstvo:** výkonným orgánem, které je statutárním orgánem družstva
    - ze svých členů volí předsedu /řídí jednání představenstva/, nebo ředitele
  - **kontrolní komise:** je kontrolním orgánem družstva
  - **ručení:** svým majetkem – členové za závazky družstva neručí
  - **zánik družstva:** výmazem z obchodního rejstříku
  - **zrušení družstva:** usnesení členské schůze, konkurzem, rozhodnutím soudu, uplynutím doby na kterou bylo zřízeno, dosažením účelu, k němuž bylo zřízeno
- rozhodnutí členské schůze o zrušení se osvědčuje *notářským zápisem* – může se usnést na sloučení, splynutí nebo rozdělení družstva
  - jestliže se rozhodne o likvidaci družstva, jsou jmenováni likvidátoři a provede se vypořádání likvidačního zůstatku mezi členy družstva

6. OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI

1. **Osobní:** řídí ji samy zakladatelé a všichni nebo někteří společníci ručí za závazky společnosti neomezeně – celým svým majetkem
2. **Kapitálové:** řídí ji představenstvo nebo statutární orgán, společníci neručí za závazky společnosti nebo je jejich ručení omezeno určitým způsobem

Veřejná obchodní společnost

- společnost alespoň **dvou osob**, které podnikají pod **společným obchodním jménem**
- mohou ji založit jak **fyzické**, tak **právnícké osoby** /statutární orgán/
- zakládá se uzavřením **společenské smlouvy** /návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku podepisují všichni společníci/, která **musí obsahovat obchodní jméno, sídlo společnosti, předmět podnikání a osoby zakladatelů**
  - **Ručení:** společníci ručí společně a nerozdílně veškerým svým majetkem
  - **Jednání jménem společnosti:** může jednat každý společník, každý má také právo společnost řídit
  - **Rozdělování zisku:** mezi společníky rovným dílem
  - **Zdroj kapitálu:** vklady společníků a zisk společnosti – společnost může získat i cizí kapitál
  - **Obchodní jméno:** musí obsahovat označení „veřejná obchodní společnost“, nebo zkratku“v. o. s.“

Komanditní společnost

- vzniká spojením alespoň dvou osob – *komplementář a komanditista*, na základě společenské smlouvy
  - **Zdroj kapitálu:** vklady společníků – ve společenské smlouvě musí být uvedena výše vkladu komanditistů
  - **Ručení:** komplementáři – společníci – ručí za závazky celým svým majetkem /i osobním/
- komanditisté – za závazky ručí jen do výše nesplaceného vkladu, určeného společenskou smlouvou – min. 5.000 Kč
  - **Rozdělování zisku:** polovina zisku připadá komplementářům, polovina komanditistům
  - **Kompetence řízení:** statutárním orgánem jsou zásadně komplementáři
- komanditisté nejsou oprávněni vykonávat vedení společnosti ani za ni jednat – mají však právo nahlížet do účetních knih a dokladů
  - **Obchodní jméno:** označení „komanditní společnost“ nebo „kom. spol.“, nebo „k. s.“. Obsahuje-li obchodní jméno jméno komanditisty, ručí za závazky společnosti jako komplementář

Společnost s ručením omezeným

- kapitálová společnost
- založit ji může 1 – 50 účastníků
- založí-li ji jedna osoba, vzniká zakladatelská listina, která musí mít formu notářského zápisu – celý vklad společníka musí být splacen před zápisem do obchodního rejstříku
  - **Ručení:** společnost ručí celým svým majetkem – jednotlivý společníci do výše nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku
  - **Zdroj kapitálu:** vklady společníků, kterých může být nejvýše padesát – dohromady musí činit nejméně 200.000 korun – vklady společníků tvoří *základní jmění* společnosti
- rezervní fond musí činit minimálně 10 % základního jmění společnosti
  - **Kompetence řízení:** nejvyšším orgánem je **valná hromada:**
- schvaluje stanovy a jejich změny
- rozhoduje o změně společenské smlouvy
- o zvýšení či snížení základního jmění
- jmenování, odvolávání a odměňování jednatelů...
- **Statutární orgánem** a řídicím orgánem společnosti je jeden nebo několik jednatelů /nemůže být členem dozorčí rady/
- **Kontrolní orgán:** je jím *dozorčí rada* – min. 3 členy – dohlíží na činnost jednatelů, kontroluje účetnictví...
- **Rozdělování zisku:** podle výše vkladů jednotlivých společníků
- **Obchodní jméno:** „společnost s ručením omezeným“, „spol. s r. o.“, nebo „s. r. o.“

Akciová společnost

- nejrozšířenější forma podnikání – užití pro podnikání ve velkých podnicích
- je jí společnost, jejíž základní jmění je rozvrženo na určitý počet akcií o určité nominální hodnotě
- zakládá-li ji jedna osoba, právnická, podepisuje *zakladatelskou listinu*
- zakládá-li jí více osob, uzavřou *zakladatelskou smlouvu*
- součástí obou listin je návrh **stanov** společnosti

- založení společnosti se může uskutečnit dvěma způsoby:
  1. **bez upisování akcií:** forma méně obvyklá – samy zakladatelé si koupí své akcie – zůstanou uvnitř podniku
  2. **na základě výzvy k upisování akcií:** veřejná nabídka – vydává a nabízí své akcie na prodej mezi obyvatelstvo
- výzva k upisování akcií se musí zveřejnit; v každém místě, kde upisování akcií probíhá, musí být k nahlédnutí návrh stanov společnosti
- upisovatel je povinen splatit aspoň 10% hodnoty akcie ihned při upisování
- zakladatelé jsou pak povinni svolat **ustavující valnou hromadu** do 60 dne ode dne skončení upisování akcií – rozhoduje o založení společnosti, schvaluje stanovy společnosti a volí orgány společnosti

- **Zdroj kapitálu:** základní jmění tvoří jmenovitá hodnota emitovaných akcií
- hodnota základního jmění musí být minimálně 2 miliony korun

- společnost je povinna zřídit **rezervní fond** ve výši minimálně 20% základního jmění = 200.000 – každý rok se zvyšuje přidělem ze zisku ve výši 5% čistého zisku až do doby, kdy dosáhne minimální výše nebo výše určené stanovami
- **Kompetence řízení:** vrcholným orgánem je *valná hromada* /majitelé akcií/ která rozhoduje o:
  - změně stanov
  - zvýšení nebo snížení základního jmění
  - volbě a odvolání členů představenstva
  - volbě a odvolávání členů dozorčí rady
  - schválení roční účetní uzávěrky, rozdělení zisku
  - zrušení společnosti

Výkonný orgán = představenstvo – členové představenstva se zapisují do obchodního rejstříku

Kontrolní orgán = dozorčí rada – její zřízení je povinné

- **Ručení:** celým svým majetkem – akcionáři za závazky společnosti neručí; jediné co tím riskuje je ztráta hodnoty akcií
- **Obchodní jméno:** „akciová společnost“, „a. s.“
- **Akcie** – vydáváním akcií získává podnik svůj majetek
  - akcie je **cenný papír** s nímž jsou spojena práva a povinnosti akcionáře jako společníka podílet se na řízení společnosti, i když hlavní slovo má akcionář, který vlastní víc jak 51% akcií společnosti
  - **musí obsahovat:**
    - obchodní jméno a sídlo společnosti
    - jmenovitou – nominální hodnotu – 1.000 Kč
    - označení zda jde o akcii na jméno nebo na majitele
    - u akcie na jméno jméno akcionáře
    - výši základního jmění a počet akcií v době vydání akcie
    - datum emise

- mohou být vydávány v listinné podobě nebo v zaknihované = **dematerializace** = pouze v podobě výpisu

1. **akcie na majitele:** je převoditelná předáním jiné osobě
  2. **akcie na jméno:** převoditelná na jinou osobu **rubopisem** – stanovy mohou převoditelnost akcie omezit – a. s. je povinna vést seznam akcionářů, kteří vlastní akcie na jméno – změna vlastníka se do seznamu musí zaznamenat
  3. **akcie zaměstnanecké:** akcie na jméno – mohou být převáděny pouze mezi zaměstnanci podniku nebo těmi, kteří odešli do důchodu – *výhody* - poskytnutí akcií bezplatně nebo za výhodnou cenu – jejich množství je omezeno na 5% základního jmění společnosti
  4. **akcie prioritní:** přednostní – není omezena jen na zaměstnance podniku – mají přednostní právo na dividendu, ovšem stanovy podniku mohou určit že s těmito akciemi není spojeno právo hlasovat na valné hromadě
- akcie jsou obchodovatelné cenné papíry, mohou se tedy prodávat nebo nakupovat = **burza cenných papírů** = Tokio, Londýn, New York

- akcie se vydávají za nominální cenu, avšak prodávají a kupují se za **tržní ceny = kurz akcie**
- **dividenda** - výnosnost jedné akcie – může být vyjádřena procentem z nominální hodnoty akcie

zvláštní formy podnikání

KONSORCIUM

- sdružení, které je ustanoveno k provedení určitého obchodu nebo jiné činnosti
- nejde o trvalé podnikání
- vytváří se např. k financování velkých akcí, k výstavbě dálnic, nákupu obrazu od významného malíře...

TICHÁ SPOLEČNOST

- vzniká na základě smlouvy mezi tichým společníkem a komplementářem
- smlouva o tichém společenství musí mít písemnou formu
- tichý společník se zavazuje poskytnout podnikateli určitý vklad a podílet se na podnikání – má právo nahlížet do účetních knih a na roční účetní uzávěrku – ručí za závazky podniku jen tehdy, je-li jeho jméno uvedeno v obchodním jménu podnikatele
- zisk má podle výše svého vkladu

7. PODNIKATELSKÉ FILOZOFIE

- cíle podniku vyjadřují společné zájmy osob, které podnik tvoří
- cíle vycházejí z podnikové filozofie, což je souhrn podnikatelských zásad ovlivňujících jednání podnikatele
- k těmto zásadám patří:
  - a) cesta k dosažení zisku
  - b) vztah podniku k okolí
  - c) způsob řízení podniku
  - d) vztah podniku ke konkurenci
- existují 2 základní filozofie:

1. VÝROBNÍ PODNIKATELSKÁ FILOZOFIE (VPF)

- uplatňuje se v ekonomice od poloviny min. století – 1950
- staví na technickém zvládnutí výroby → dosažení vysoké produktivity práce a rozšiřování výrobků za nízké ceny
- *výrobní orientace výrobková* - soustředění na technický rozvoj zlepšování výrobků i kvality
- *propagace a stimulace prodeje – prodejní orientace* – ve vztahu k okolí je podnik uzavřen do sebe → uzavírá se před okolím (např., Český Telecom – překonán mobily)
- v podniku převládá tuhý centralismus, veškerá moc je soustředěná do rukou ředitele
- organizace má byrokratické rysy (nařízení vyhlášky)
- podnik je řízen *t e c h n o k r a t y* /specialisté na organizaci výroby, zvládnutí techniky a technologie/
- vztah ke konkurenci je negativní, pro podnik by bylo ideální „zastavit čas“

2. MARKETINGOVÁ PODNIKATELSKÁ FILOZOFIE (MPF)

- vychází z předpokladu, že cíle podniku mohou být splněny jen tehdy, pokud znají zájmy a potřeby zákazníků a dokáží je uspokojit lépe než konkurence
- podnik je k okolí otevřený → podnik je průhledný, skleněný
- podnik je řízen necentrálně, moc je rozdělena směrem dolů
- existuje zde pevná organizace práce měnící se podle potřeb trhu
- konkurence je chápána pozitivně, protože nutí podnik k dosahování větších výkonů a zdokonalování se

- v 60. letech se vyvinula koncepce sociálně-etického marketingu spočívajících na těchto zásadách:

- uspokojují se pouze rozumné potřeby kupujících
- podniky nevyrábějí produkty který jsou v rozporu se zákonem a zájmem lidí
- podniky posilují svojí prestiž podporou dobročinných akcí – výzkumem závažných onemocnění.../tabákový průmysl/

VÝZKUM A PRŮZKUM TRHU

- zabezpečuje podniku potřebné informace o trhu, jedná se o hlubší *dlouhodobější zkoumání trhu*. Výsledkem výzkumu je zpracování studie.

Zkoumá se: 1) chování zákazníka

2) chování konkurence

8. MARKETING

Výrobová politika - PRODUCT

- výrobkem rozumíme v marketingu jakoukoliv nabídku, která je nabízena komukoliv na trhu za účelem uspokojení určité potřeby, či požadavku
- za produkt můžeme považovat:
  - a) hmotné výrobky
  - b) služby
  - c) myšlenky (licence, patenty)
  - d) osoby nebo jejich seskupení (zpěváci, hokejisté...)

□ Koncepce totálního výrobku

- výrobek není na trhu nabízen jen jako soubor užitečných vlastností, které slouží k uspokojování potřeb, ale jako způsob řešení problému spotřebitele
- totální výrobek se skládá ze 3 vrstev, kterými jsou:
  1. **jádro** - které vyjadřuje užitnou hodnotu výrobku
  2. **zhmotnělý výrobek včetně vnějších znaků, kterými jsou:**
    - a) značka
    - b) obal
    - c) jakost, kvalita výrobku
    - d) vnější vzhled a celkový design výrobku
  3. **rozšířený výrobek** – výrobek v rozšířeném pojetí, tj. včetně poskytovaných služeb nabízených s výrobkem
    - a) leasing
    - b) poštácký servis
    - c) záruční doba
    - d) technická pomoc při instalaci

Cena - PRICE

- peněžní částka sjednaná při nákupu a prodeji zboží nebo vytvořená při ocenění služby

prodávající – maximalizovat cenu

kupující – minimalizovat cenu

- vytváří se cenová politika

1. POLITIKA VYSOKÝCH CEN

- umožňuje realizovat vyšší zisk a vybudovat image výrobku (vyšší cena je obvykle spojena s kvalitou)

nevýhoda: vysoké ceny omezují poptávku po výrobcích na úzký okruh spotřebitelů

2. POLITIKA NÍZKÝCH CEN

- nízké ceny umožňují podniku rychle získat velký zájem spotřebitelů a tím realizovat vyšší zisk

nevýhoda: do nižší ceny se může promítnout snížená kvalita výrobku

3. POLITIKA DIFERENCOVANÝCH /rozdílných/ CEN

- stejný výrobek (služba) může mít jinou cenu ke vztahu:

- a) k místu prodeje – Praha, menší město
- b) k různým spotřebitelům – stálý zákazníci – slevy
- c) k času prodeje – sezóna, mimo sezóna
- d) k výrobku – výrobek v základním provedení za nižší cenu X v lepším provedení za dražší cenu

4. POLITIKA VYROVNÁVACÍCH CEN

- některé výrobky se prodávají se ztrátou za nízké ceny, které se vyrovnávají prodejem ostatních výrobků za vyšší ceny (supermarkety)

- pro tvorbu cen platí tyto pravidla:
  - a) cena se stanoví tak, aby cena končila na číslici 9
  - b) ceny se nesnižují často, ale v určitých intervalech (sezona)
  - c) cena se mění podle životního cyklu výrobku (výprodej)
  - d) cena musí zapadat do cenové politiky firmy

Distribuce - PLACE

1. Výrobce → P
2. V → VO → P
3. V → VO → MO → P
4. FRANCHISING (Mc Donald, KFC)

Propagace – PROMOTION

je dána reklamou – více výrobků od různých výrobců → potřebují se zviditelnit

9. MANAGEMENT

ORGANIZOVÁNÍ – cílevědomé uspořádání lidí a věcí (aby efektivně vykonávali činnost)

- a) velké podniky = centrální řízení
- b) menší podniky = používá se pružná organizace → cílevědomé uspořádání lidí = organizační struktura.

Organizace je nezbytným předpokladem jakéhokoliv řízení. Musí vycházet z potřeb a z podmínek řízeného podniku a charakteru jeho hlavní činnosti.

PLÁNOVÁNÍ = formulace cílů a prostředků k jejich zabezpečení. Cíle plánu mohou být např. (úkoly výroby a prodeje, dosažení určité výše tržeb)

- a) **strategické** – dlouhodobé
- b) **taktické** - konkretizující cíle
- c) **operativní** – je výkonné, krátkodobé

CÍLE PODNIKU SE FORMULUJÍ

- k zákazníkům
- k zaměstnancům
- k vlastníkům firmy
- k podnikatelské činnosti

PĚDMĚTEM PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI VÝROBY

- obchodní plán
- plán odbytu

ROZHODOVÁNÍ = soustavná a vědomá činnost manažera → možnost volby

- a) dlouhodobé (strategické) rozhodnutí – týká se složitých problémů, má dlouhodobý dopad na úspěšnost podniku.
- b) krátkodobé (operativní) rozhodování – řídí se citem pro situaci a zkušenostmi.

KOMUNIKACE = přenos informací

Manažer musí mít schopnost komunikace. Manažer by měl vždy vědět, jak lidé reagují na to co jim řekne a na opak.

FORMY KOMUNIKACE – ústní a písemná také verbální a neverbální

- a) ústní – je přímá forma, která u řídicího pracovníka zaujímá podstatnou část dne
- b) písemná – komunikace má být stručná, výstižná a objektivní

INFORMACE SE DĚLÍ

- a) podle obsahu – ekonomické, technické, právní, sociální
- b) podle účelu – informativní, rozkazovací

-nejčastějším způsobem přenosu informací je lidská řeč. Informace se však také přenášejí písmem, světelnými nebo zvukovými signály, formou obrázků a grafů.

MOTIVACE – je účelné působení na chování a jednání lidí s úmyslem dosáhnout stanovených cílů.

MOTIVACE ZAHHRNUJE

- vytváření pracovních návyků
- podněcování pracovníků k dobrému konání práce a k jejímu zlepšování
- vytváření dobrých vzájemných vztahů mezi pracovníky

MOTIV JE VNITŘNÍ PODMĚT, KTERÝ VEDE ČLOVĚKA K URČITÉMU JEDNÁNÍ

MOTIVOVAT ZNAMENÁ AKTIVNĚ A CÍLEVĚDOMĚ PODNĚCOVAT LIDSKÉ JEDNÁNÍ

PODMĚTY

- a) hmotné – mzda, mimořádná odměna, pokuta (nevýhodné)
- b) morální – pochvala, důtka

STIMUL JE VNITŘNÍ PODMĚT, POBÍDKA KE ZLEPŠENÍ ČINNOSTI, USMĚRNUJÍCÍ MOTIVACI PRACOVNÍKU

MORÁLNÍ STIMULY

- a) přitažlivost pracovní činnosti
- b) shoda pracovních podmínek a názorů pracovníka na ně
- c) možnost účast pracovníků na řízení
- d) podpora rozvoje přátelství a spolupráce

KONTROLA – je proces, který umožňuje zjistit odchylky skutečného stavu od plánu a podle toho navrhnout opatření

KONTROLA

- a) souhrnná
- b) namátková
- c) výběrová

PODLE VZTAHU KONTROLY A PLNĚNÍ ÚKOLU

- a) preventivní
- b) průběžná
- c) následná

- cílem kontroly je zvýšení kvality

MANAŽEŘI

- rozhodující osoba v podniku, na jeho kvalitách a osobnosti často závisí úspěšnost celého podniku.

MANAŽER

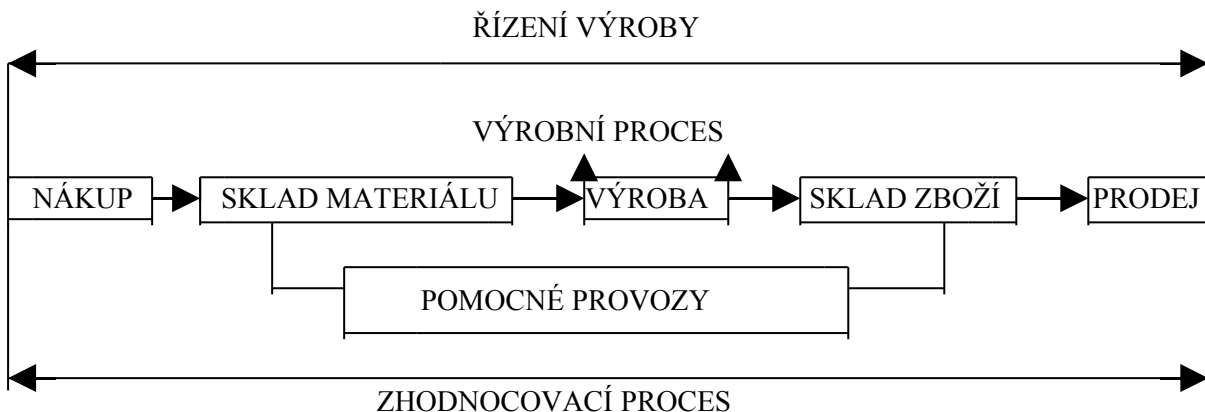
- řídí práci a přebírá zodpovědnost za práci jiných lidí
- jeho náplní práce jsou řídicí činnosti
- čím výše je postaven, tím je univerzálnější, jeho schopnosti jsou použitelné v různých oblastech
- zejména na vyšších řídicích funkcích musí mít manažer jednak vrozené a jednak získané specifické vlastnosti

ÚROVNĚ MANAŽERA

- a) **manažeři první linie** – např. mistr na dílně – je odpovědný za přidělování práce zaměstnancům a dohlíží na jejich plnění. Jsou v přímém styku se zaměstnanci, potřebuje největší množství odborných znalostí, platově jsou jen nepatrně odlišeni
- b) **střední management** – vedoucí různých útvarů, asi 40% jejich pracovního času zaujímá získávání a poskytování informací
- c) **top management (vrcholový)** – usměřují a koordinují všechny činnosti, mají největší vazbu na vlastníky, protože přebírají na sebe jejich odpovědnost

10. ŘÍZENÍ VÝROBY

VÝROBNÍ PROCES

- výrobní proces tvoří jádro činnosti podniku
- začíná převzetím materiálu ke zpracování a končí zhotovením určitého výrobku
- přeměna materiálu na výrobek se nazývá **technologický proces**
- způsob práce dělníka na výrobě se nazývá **pracovní proces**
- cílem výrobního procesu je účelné využívání strojů a zařízení
- stroje se uspořádávají do logických celků (výrobní linky)
- pro úspěšný průběh výrobního procesu musí v podniku existovat náročná vstupní a výstupní kontrola
- pro účelné využití strojů a zařízení jsou stanoveny kapacitní normy do nichž patří:
  - a) **využitelný časový fond**
  - b) **výkonnost** (schopnost dodávat určitý výkon v technických měřicích jednotkách za jednotku času)
  - c) **výrobní kapacita** (schopnost stroje (linky) vyrobit požadovaný výrobek za zvolenou jednotku času)
- pro měření úrovně spotřeby práce dělníka se používají výkonové normy:
  - a) norma času (spotřeba času na množství produkce)
  - b) norma množství (množství produkce za jednotku času)
- v podniku se zpracovává normativ stavu pracovníků (stanovuje počet a kvalifikaci pracovníků, kteří v podniku vykonávají práci nevýrobní povahy)

PLÁNOVÁNÍ A ZABEZPEČENÍ

Každá výroba se řídí výrobním postupem, který musí být neustále aktualizován a přiměřeně rozepisován do podrobností. Ke kvalitní organizaci výroby přispívá vybavení pracovišť a vytvoření pracovních podmínek = zabývá se tím věda zvaná ERGONOMIE (nauka o vztahu člověka k práci)

Např.

- správné osvětlení pracovního místa
- snižování hluchosti
- omezení vibrací a otřesů
- teplota prostředí a vzduchu
- čistota vzduchu
- barevné řešení prostorů

RACIONALIZACE

- je zlepšování úrovně pracovního procesu, zavádění nejnovějších technologických postupů do výroby

11. PERSONÁLNÍ ŘÍZENÍ

zahrnuje:

- získávání pracovníků
- rozmísťování pracovníků
- výběr pracovníků pro určité práce
- evidenci pracovníků
- péči o pracovníky do skončení pracovního poměru

tyto činnosti zajišťuje **personální /osobní/ oddělení**

- zaměstnání se podle třídy klasifikuje do pěti číselných kódů
- podle klasifikace a odborného stupně zaměstnání rozdělujeme 10 hlavních tříd (např. v 1. jsou hlavní řídicí pracovníci a v 10. jsou osoby bez pracovního zařazení – děti, důchodci)

ZÍSKÁVÁNÍ ZAMĚSTNANCŮ

podnik je získává z:

- volných zdrojů; absolventi středních a vysokých škol, ženy v domácnosti, uchazeči o zaměstnání /pracovní úřady/
  - **Pracovní smlouva:** uzavírá podnik s novým zaměstnancem na dobu určitou nebo neurčitou – zkušební doba 3 měsíce
- má písemnou formu /výjimečně když pracovník nastoupí jen na jeden měsíc - ústně/
  - musí obsahovat druh vykonávané práce, místo konání práce a den nástupu do práce
  - na základě pracovní smlouvy vzniká **pracovní poměr**
- **Manažerská smlouva:** uzavírá podnik se zaměstnancem přijímaným pro výkon řídicí funkce /manažera/
  - jsou zde smluvně upraveny podmínky, který se nemění – např. stejný plat
- **Jmenování:** vzniká jmenováním vedoucího pracovníka podle zvláštních předpisů
- **Volba:** když podle stanovených předpisů se zvolí pracovník do určité funkce
- **Pracovní řád:** každý pracovník se s ním musí seznámit a dodržovat jej /bezpečnost a ochrana zdraví při práci/
  - **Zákoník práce:** soubor právních norem, který upravuje pracovněprávní vztahy mezi občany a organizacemi

SKONČENÍ PRACOVNÍHO POMĚRU

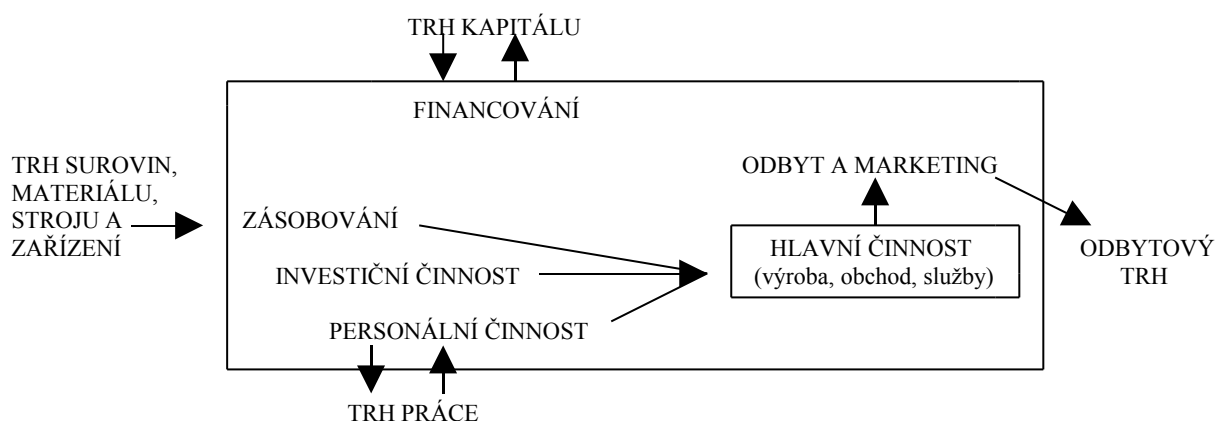
- **Výpověď:** podává ji pracovník nebo podnik → *výpovědní doba* /2 nebo 3 měsíce/
  - musí mít písemnou formu
  - když ji podává pracovník, nemusí uvádět důvody
  - když ji udá organizace, musí uvést důvody /pouze které jsou uvedeny v zákoníku práce/
    - **Dohoda:** skončení pracovního poměru k určitému datu; musí souhlasit obě strany

- musí mít písemnou formu ve dvou vyhotoveních /pokud ji dává organizace, musí uvést důvod, požaduje-li to pracovník/
- ❑ **Okamžité zrušení pracovního poměru:** je jen výjimečně, při hrubém porušení pracovní kázně, odsouzení pracovníka k trestu odnětí svobody na dobu delší 1 rok nebo ze zdravotních důvodů
  - musí mít písemnou formu
- podnik nemůže dát výpověď během **nemocenské** (až po 1 roce), **mateřské, vojenské služby, samoživiteli s dítětem do 3 let**
- pracovní poměr též zaniká **smrtí** pracovníka, **zánikem** organizace

12. ČINNOSTI PODNIKU

- ZÁSOBOVÁNÍ** – cíl zajistit materiál v potřebném množství a potřebné kvalitě
- INVESTIČNÍ ČINNOST** – použití kapitálu majetku k získání DHM, DNM, k nákupu nemovitostí, k uložení do cenných papírů
- PERSONÁLNÍ ČINNOST** – k získávání pracovníků a péče o ně
- HLAVNÍ ČINNOST** – činnost výrobní, obchodní a poskytování služeb
- ODBYT A MARKETING**
- FINANCOVÁNÍ**
- ŘÍZENÍ PODNIKU**

NÁVAZNOST

Okolí podniku

Okolí podniku → včasná dodávka materiálu → energie → cesta k odběrateli → bankovní platební styky

Přímé okolí: působí přímo na činnost podniku

Nepřímé okolí: působí na činnost podniku zprostředkovaně (obchodní partneři..)

okolí:

- přírodně technické
- sociálně kulturní
- politickosprávní

Přírodně technické prostředí

Při hodnocení těchto vlivů je třeba zvažovat:

- geografickou polohu
- klima
- nerostné bohatství
- technický rozvoj
- úroveň infrastruktury
- zajištění energie
- ekologická hlediska

Hospodářské okolí

Je určeno zejména stavem a vývojem trhu:

- situace na trhu zboží
- úroveň a rozsah konkurence
- úroveň hospodářství
- objem průmyslové produkce
- strukturu hospodářství – primární, sekundární, terciální
- vývoj kapitálového trhu
- vývoj trhu práce
- míru inflace
- úroveň domácností
- kvalifikaci pracovníků
- vývoj cen surovin a energií...

Vztahy v oblasti práce a podnikání

Obecní úřady: vydávají podnikatelům doklady o souhlasu obce s umístěním provozovny

Živnostenské úřady: udělují podnikatelům živnostenské nebo koncesní listy

Úřady práce: na území obce pomáhají občanům hledat práci, organizují rekvalifikace nezaměstnaným, vyplácejí podpory

Finanční vztahy

Obec zajišťuje celou řadu služeb: bydlení, obchodní síť, dopravu, čištění ulic, školy, zdravotnickou péči...*to vše vyžaduje velké finanční prostředky*

Podíl na dani z příjmu fyzických a právnických osob je jedna z nejvýznamnějších příjmových položek obecního rozpočtu → tím se většina finančních prostředků vytvořených podniky a podnikateli na území obce dostane zpátky tam, kde byla vytvořena

Další významnou položkou obecních rozpočtů jsou **výnosy z daní nemovitostí a z místních daní a poplatků**

Ekologické vztahy

- Je v zájmu obcí vyžadovat ze strany podniků **dodržování všech ekologických pravidel a trvat důsledně na sankcích za jejich porušení**
- Prostředky ze sankcí **plynou do obecní pokladny a budou vynakládány na zmírňování a odstraňování poškozování životního prostředí**

13. JEDNOTLIVÉ ČINNOSTI PODNIKU

Zásobování

- činnost, kterou podnik zajišťuje potřebný materiál pro svou činnost
- cílem je zajistit materiál v potřebném množství, druhu, kvalitě, za výhodné ceny a ve stanovené době
- **JUST-IN-TIME:** /právě včas/ metoda vyvinuta v Japonsku:metoda zásobování a organizace výroby a odbytu bez skladování
- založena na perfektní organizaci práce a na přesných výhodných dohodách mezi dodavateli a odběrateli; dodavatelé musí s dostatečným předstihem přesně vědět, co a kolik mají vyrábět a odběratelé musí dodržet časový postup výroby

Do zásobovací činnosti patří:

- zjišťování potřeby materiálu a volba dodavatele
- jednání s dodavateli, uzavírání kupních smluv
- zajišťování dodávek, příjem materiálu na sklad, kontrola materiálu
- skladování materiálu a výdej do spotřeby

Skladování: hmotné statky se soustřeďují na určitém místě a připravují se pro další činnost

Nákupní sklady: skladují se zde materiálové zásoby

Mezisklady: pro skladování nedokončené výroby a polotovarů

Odbytové sklady: hotové výrobky – zboží

Odběr – převzetí a běžná kontrola neporušenosti obalů; → **přejímka** materiálu a uložení do skladu – přejímka z hlediska kvantity a kvality → **příjemka** – doklad o převzetí materiálu na sklad → **skladní karta** – zde je materiál evidován → **výdejka** – výdej materiálu ze skladu

- říká se tomu fyzický pohyb materiálu – tok informací – zkoumá ji tzv. **logistika:** zajištění materiálu skladováním /dřívější MTZ/

- *zásobovací činnost zajišťuje v podniku zásobovací útvar*

Hlavní činnost

Hlavní činnost podnik může být činnost:

- obchodní /obchodní podniky/
- výrobní /výrobní podniky/
- finanční a pojišťovací /banky, spořitelny/....aj.

Výsledek: je hlavní činností podniku a je jím výrobek nebo služba

- a) **výkony realizační:** výrobek nebo služba je určen pro prodej mimo podnik

- b) **výkony vnitropodnikové:** výrobky nebo služba mohou být spotřebovány uvnitř podniku

Výrobek: hmotný výsledek činnosti podniku

- z výrobních útvarů se přebírají do skladů po provedení **výstupní kontroly**
- výrobky musí být **bez vady**, musí splňovat požadavky na **kvalitu /jakost/**
- výrobky, který neodpovídají požadavkům jsou označeny jako vadné – zmetky
- jakosti výrobků jsou vymezeny technickými podmínkami, normami /ČSN, ISO/

- každý výrobek musí být označen, např. **výrobní značkou** nebo **ochrannou známkou**
- když je výrobek označen, znamená to kvalitu, protože se výrobce uvedením značky hlásí ke svému výrobku a ručí za jeho kvalitu – takové výrobky jsou také dražší

Investiční činnost

- **použití kapitálu podniku:**
- k získání potřebného hmotného a nehmotného majetku: **věcné investice**
- k uložení do cenných papírů, k nákupu nemovitosti, uměleckých předmětů za účelem dalšího prodeje nebo pronájmu, uložení u bank tzv. termínovaných vkladů: **finanční investice**

Modernizace hmotného investičního majetku: představuje rozšíření vybavení a zmodernizování

Rekonstrukce: představuje větší zásahy do stavby, kde se např. můžou rozšířit místnosti nebo výměna oken...atd.

Projekt: souborné řešení stavby nebo zařízení po stránce technické, architektonické a ekonomické

Pořizovací – vstupní cena: náklady vynaložené na realizaci věcné investice

Leasing: pronájem hmotného majetku

- **provozní leasing:** krátkodobý pronájem hmotného majetku na určitou dobu, která je kratší než doba životnosti majetku; za pronájem se platí sjednané nájemné
- **finanční leasing:** dlouhodobý pronájem /auta, letadla, výrobní zařízení/

ODBYT A MARKETING

☐ **Odbyt:** představuje souhrn činností spojených s prodejem výkonů podniku

- ve výrobních podnicích zahrnuje dva základní okruhy činností:

a) **skladování výrobků**

b) **zajišťování prodeje výrobků:**

- marketingové činnosti, jako je výzkum trhu, podpora prodeje, určování odbytových cest
- plánování odbytu
- jednání s odběrateli, uzavírání kupních smluv, vyřizování případných reklamací
- expedici výrobků a fakturaci

- **Odbyt je zvláště zaměřen na přání a potřeby zákazníků, odběratelů – nejde jen o uspokojování potřeb, jde dokonce o zjišťování přání zákazníků, kterým se přizpůsobuje celá činnost podniku**

14. KUPNÍ SMLOUVY

Obchodní zákoník

- platí od 1. 1. 1992 a nahradil hospodářský zákoník a zákoník mezinárodního obchodu
- patří k nejdůležitějším právním předpisům
- upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy mezi nimi a jiné vztahy, které s podnikáním souvisejí

➤ **Podle obchodního zákoníku se řídí:**

- závazkové vztahy, které vznikají mezi podnikateli a týkají se jejich podnikatelské činnosti
- vztahy mezi státem nebo obcí a podnikateli
- vztahy, při kterých se smluvní strany písemně dohodly, že se budou řídit obchodním zákoníkem

závazkové vztahy = obchody

Občanský zákoník

- byl novelizovaný
- upravuje vztah spotřebitele a prodejce → majetkové vztahy fyzických a právnických osob a státem, které nejsou upraveny v jiných zákonech
- upravuje např. vlastnické vztahy, převod nemovitostí, odpovědnost za škodu, pojištění...

UZAVÍRÁNÍ A PLNĚNÍ KUPNÍCH SMLUV

Uzavření kupní smlouvy

- návrh kupní smlouvy předkládá navrhovatel → může jím být kupující nebo prodávající
- je uzavřena, jakmile se obě strany dohodnou o předmětu plnění, čase plnění, ceně, balení, dodání...

Obsahuje:

- název a adresy obou stran
- povinnosti prodávajícího
- povinnosti kupujícího
- další ujednání – postup při reklamaci, porušení smlouvy...
- předmluvní povinnosti: např. předvést zboží a seznámit s manipulací...

Uzavírají se:

- písemně
- ústně – zboží denní potřeby
- důsledným jednáním – nákup do vozíku
- mlčením – mlčení je souhlas

Kupní smlouvy

- **Smlouva:** je ujednání dvou nebo více stran o vzájemných právech a povinnostech
- **Kupní smlouva:** prohlášení souhlasné vůle mezi prodávajícím a kupujícím o dodávce zboží za peníze → musí být splněny tyto podmínky:
  1. oboustrannost
  2. souhlas vůle
  3. výkon prodávajícího
  4. výkon kupujícího
  5. uzavřena svobodně, vážně, určitě a srozumitelně
  6. možnost a povolenost – splnění smlouvy musí být možné → nelze uzavřít kupní smlouvu třeba na prodej drog, protože není zákonem povolen
- kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc a převést na něj vlastnické právo
- ve smlouvě musí být dohodnuta **kupní cena** → nebo určitá výše sumy splacení

Povinnosti prodávajícího

- nabízet zboží zákazníkům
- předat doklady, které se ke zboží potřebné /návod, záruční list/

Dodání zboží:

1. **dodání odesláním:** zboží je viditelně označeno jako zásilka pro kupujícího, nebo že prodejce hned po odeslání zboží o tom odešle zprávu kupci
  2. **předání zboží na určitém místě:** nebo mu umožní, aby zboží v určeném místě nakládal
- závazek je splněn, jen když je plněn řádně, dodané zboží není vadné a je dodáno včas
  - **doba dodání** → stanovena smlouvou a je určena:
    - určitým dnem
    - určitou lhůtou; obdobím nebo stanovením začátku a konce lhůty (od do)

- povinnost dodat zboží v **množství, jakosti a provedení**, které určuje smlouva

Množství: určuje se jednotkami hmotnosti, počtu, objemu, délky...

- může se sjednat s mínusovou nebo plusovou tolerancí – 5 % v obou směrech

Provedení a jakost: určuje smlouva → platí dodat zboží v obvyklém provedení a obvyklé jakosti podle účelu smlouvy nebo k obvyklému užití

Způsob balení: je dán smlouvou → zboží musí být chráněno, aby při expedici, aby při expedici nebo manipulaci nebylo poškozeno → dopravce neodpovídá za škodu na zásilce, která byla způsobena vadným obalem

Doklady: je povinen prodejce předat kupci

- a) **dodací list** – při převzetí zboží → obsahuje číselné označení zboží, druh, rozměr, jakost, údaj o měřicí jednotce a dodaném zboží, datum vyskladnění
  - odesílá se poštou, nebo se zásilkou v prvním kuse
- b) **přepravní doklad** - při dopravě veřejným dopravcem → průvodka, přepravní list, nákladní list, náložný list, konosament, letecký nákladní list
- c) **vyúčtování** – obsahuje stejné údaje jako dodací list, cenu za jednotku a celkovou částku, IČO a DPH
- d) **záruční list** – obsahuje výrobní číslo, datum výroby, datum prodeje, razítko a podpis, datum záručních oprav
  - správně vyplněný a potvrzený záruční list je podmínkou pro uplatnění reklamace

K dokladům pro užívání zboží dále patří:

- návod pro používání a udržování
- návod k obsluze
- technická dokumentace
- seznam náhradních dílů
- seznam a adresy záručních oprav
- **předáním zboží** nabývá kupce **vlastnického práva** → na základě písemného ujednání může nabýt vlastnictví dříve nebo později

Povinnosti kupujícího

- zaplatit za zboží kupní cenu
- převzít dodané zboží v souladu se smlouvou
- kupce je povinen zaplatit dohodnutou kupní cenu
- ve smlouvě může být stanovena **cenová doložka** – zaplatí třeba část a zbytek při převzetí zboží, cena musí být určena do nějaké předpokládané výše nákladů
- **Způsob placení:** je uveden ve smlouvě
  - **hotově**
  - **bezhotovostní**

Písemný styk při uzavírání a plnění kupních smluv

Poptávka

- před uzavřením kupní smlouvy je třeba si vyjasnit tyto otázky:

Co se má nakoupit?

Kolik se má nakoupit?

Kdy se má nakoupit?

S kým uzavřeme kupní smlouvu? s obchodními partnery, které již známe, nebo s novými

1. **obecná poptávka:** obecné informace se získají formou prospektů, katalogů...
2. **speciální poptávka:** získávají se konkrétní informace – výše ceny, dodací podmínky...

poptávka se může uskutečnit:

- ústně – osobním jednáním, telefonickým jednáním
- písemně – dopisem, faxem

- poptávka má formu individuálního krátkého dopisu nebo vyplněného předtisku

Nabídka

- dopis adresovaný případnému zájemci, ve kterém se nabízí zboží nebo služba
  - musí být úplná a podrobná
1. **vyžádaná nabídka:** odpověď na předcházející poptávku
  2. **nevyžádaná nabídka:** prodávající rozesílá nabídky bez předchozí poptávky /letáky, inzeráty.../

Objednávka

- po uvážení obsahu nabídky se podnikatel rozhodne napsat objednávku
- má formu předtisku nebo individuálně psaného dopisu
- musí obsahovat datum a pořadové číslo
- *formou:* písemně, ústně nebo telefonicky (s písemným souhlasem)

Potvrzení objednávky:

1. vrácení potvrzené kopie objednávky, kterou objednavající zaslal ve dvou kopiích
  2. individuálně psaný dopis obsahující:
- poděkování za objednávku
  - opakování druhu, množství, kvality a ostatních podmínek
  - udání termínu dodávky
  - ubezpečení, že objednávka bude řádně vyřízena

Dodávka

Expedice → příprava zboží k odeslání podle objednávky → zabalení zboží do obalů → naložení na dopravní prostředek

Doprava ke kupujícímu:

- vlastními dopravními prostředky
- veřejným dopravcem (železnice, pošta...)

- prodávající musí objednávku předem ohlásit – dopisem, telefonem, faxem, mailem,

Návěští: zpráva o zásilce

- oznámení, že zásilka byla vypravena dopravním prostředkem nebo je připravena k odeslání
- popis zásilky (množství, druh obalu)

Dodací list: vyhotovuje prodávající pro kontrolu obsahu zásilky

- odesílá se poštou, nebo se zásilkou v prvním kuse

Faktura – vyúčtování: je podkladem pro placení

Paragon: doklad pro zaplacení zboží v hotovosti v obchodě

Placení dodávek:

- v hotovosti
- bezhotovostní

ZÁVADY PŘI PLNĚNÍ KUPNÍCH SMLUV, REKLAMACE **Porušení smluvních povinností**

1. Odpovědnost za prodlení: může nastat u obou stran

- prodávající nedodá sjednané zboží ve stanovené době
- kupující řádně zboží nepřijme nebo nezaplatí

požadavky:

- penále
- náhrada škody
- odstoupení od smlouvy
- úroky z částky včas neuhrazené

2. Odpovědnost za škodu

- poškozený je povinen, pokud chce dosáhnout nápravy, nárok včas a řádně uplatnit
- ten, kdo škodu způsobil, se může této odpovědnosti zprostit, prokáže-li, že nesplnění povinností nezavinil

3. Odpovědnost za vady

- **vady právní:** které jsou spojeny s porušením práv třetí osoby /ochranný práva/
- **vady faktické:** skutečné – dodání nesprávného druhu zboží, nesprávné kvality, jiné množství, vady v dokladech...
- v obchodních vztazích neplatí zákonná záruka za jakost
- rozsah záruky je ve smluvním ujednání nebo v záručáku
- **vady zjevné:** jsou viditelné – povrchová vada, jiné množství, chybějící část
- **vady skryté:** nejsou viditelné – projeví se později při užívání výrobku → špatně složený materiál nebo špatná technologie

REKLAMACE

obsahuje:

- označení zboží – číselný kód a název
- vymezení vad
- způsob, jakým se vady projevují
- nárok, který uplatňujeme

- reklamace se musí písemně potvrdit

- k dodávce vadných výrobků by nemělo docházet → ztráta důvěry, dobrého jména a prestiže pro výrobce

15. MAJETEK

- je konkrétní forma hmotného a finančního kapitálu

DLOUHODOBÝ MAJETEK

- slouží k investiční činnosti nebo finančním operacím

DHM (dlouhodobý hmotný majetek)

- vstupní cena vyšší jak **40 000 Kč** (VC)
- doba používání víc jak **1 rok** (DP)
  - a) pozemky, budovy, stavby, předměty z drahých kovů
  - b) samostatné movité věci
  - c) pěstitelské celky trvalých porostů z dobou plodnosti delší jak 3 roky (sady, jabloně, vinohrad)
  - d) základní stádo, tažná zvířata, dostihový a plemenný koně
  - e) otvírky nových lomů, pískoven a hlinišť

DDHM (dlouhodobý drobný hmotný majetek)

- VC do **40 000 Kč**
- DP je větší nebo menší **1 rok**

Movitý – dá se přenášet, není spojen se zemí

Nemovitý – nedá se přenášet, je pevně spojen se zemí betonovými základy

DNM (dlouhodobý nehmotný majetek)

- VC vyšší **60 000 Kč**
- DP víc jak **1 rok**

Nehmotný charakter - počítačový software, technologické postupy, ochranné známky, značky (Budvar), patenty, autorská a vydavatelská práva, licence...aj.

DDNM

- VC menší **60 000 Kč**
- DP menší nebo větší **1 rok**

DFM (dlouhodobý finanční majetek)

- patří sem dlouhodobé cenné papíry (víc jak 1 rok); akcie, obligace

KRÁTKODOBÝ MAJETEK

- neustále mění svojí formu, během výroby se opotřebovává nebo zcela spotřebovává

ZÁSoby: materiálu, surovin, výrobků, zboží, polotovarů, nedokončené výroby, zvířat (jateční), pomocných a provozních látek (nafta), náhradních dílů...aj.

POHLEDÁVKY: nesplacené dluhy jiných subjektů

KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK:

- peněžní prostředky – na účtu a na pokladně
- ceniny – známka, kolek, telefonní karta

- krátkodobé cenné papíry – šeky, akcie (menší 1 rok)

ROZVAHA

ROZVAHA k datu...

BILANCE

AKTIVA = majetek	PASIVA = zdroje majetku /kapitál/
<p>1. Investiční majetek = dlouhodobý</p> <p>Nehmotný majetek</p> <ul style="list-style-type: none"> - software - patenty, licence <p>Hmotný majetek</p> <ul style="list-style-type: none"> - budovy, haly, stavby - stroje, přístroje, zařízení - dopravní prostředky - pozemky <p>Finanční investice</p> <ul style="list-style-type: none"> - cenné papíry dlouhodobé - vklady v jiných podnicích - terminované vklady <p>2. Oběžný majetek = krátkodobý</p> <p>Zásoby</p> <ul style="list-style-type: none"> - materiál - nedokončená výroba - výrobky <p>Pohledávky</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohledávky u odběratelů - směnky k inkasu <p>Peníze a cenné papíry</p> <ul style="list-style-type: none"> - peníze v pokladně, šeky - vklady u peněžních ústavů - krátkodobý finanční majetek 	<p>1. Vlastní kapitál</p> <ul style="list-style-type: none"> - základní jmění – <i>kapitál</i> - rezervní fond - nerozdělený zisk – <i>hospodářský výsledek</i> <p>2. Cizí kapitál krátkodobý</p> <ul style="list-style-type: none"> - krátkodobé úvěry - závazky <i>vůči dodavatelům</i> - rezervy - krátkodobé finanční výpomoci <p>dlouhodobý</p> <ul style="list-style-type: none"> - bankovní úvěry - vydané obligace
Celkem majetek = použití zdrojů	Celkem zdroje = kapitál

1. **Počáteční rozvaha** → přehled aktiv a pasiv v peněžním vyjádření k určitému dni
2. **Zahajovací rozvaha** → ke dni zahájení podnikové činnosti a aktivity
3. **Konečná rozvaha** → ke dni účetní uzávěrky 31. 12, ke dni ukončení podnikové aktivity

AKTIVA = PASIVA

AKTIVA: na jednu věc se díváme ze dvou úhlů pohledu; strana aktiv nám říká jaký majetek máme k dispozici a strana **PASIV** nám o tomtéž majetku říká, kde jsme na to vzaly

ZMĚNY ROZVAHOVÝCH POLOŽEK

1. A (+) P (+) = FD za materiál
2. A (-) P (-) = BV úhrada FD
3. A (+ -) = PPD úhrada FO
4. P (+ -) = Daň

16. NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

ORGANIZACE – jsou samostatně uspořádané celky lidí a majetku, které vystupují na veřejnosti svým jménem, uplatňují svá práva a plní své povinnosti

- mají tedy **právní subjektivitu**

ZISKOVÉ ORGANIZACE (výdělečné)

- zde je nejdůležitějším hlediskem pro provádění všech činností **dosažení zisku**
- cíle jsou konkrétní a dají se měřit
- patří sem růst organizace, zvyšování objemu výkonů, získávání většího počtu zákazníků
- tyto organizace podnikají a nazývají se *podniky*

NEZISKOVÉ ORGANIZACE (nevýdělečné)

- mají jiný cíl, než je dosažení zisku
- jsou to organizace poskytující služby sociální povahy a jejich hlavním cílem je zlepšování celkové úrovně společnosti
- cíle jsou značně různorodé a nedají se přesně změřit; *cílem armády je zajišťovat bezpečnost státu, církevní organizace pečují o duševní život společnosti a zlepšování morálky, dobročinné charity pomáhají slabým a chudým, ...atd.*

Můžeme je charakterizovat těmito znaky:

1. cíle nejsou vyjádřeny konkrétně a nedají se obvykle kvantifikovat. Dosažení cíle někdy znamená zmenšení organizace a snížení počtu klientů. (např. léčba alkoholiků a narkomanů)
2. výsledky činnosti organizace se někdy nedají vyjádřit v penězích. Pokud získává za svou činnost určité částky, označujeme je jako **příjmy**. (např. školství-učitelé)
3. částky vynakládané na činnost organizace jsou vyjadřovány v penězích a označují se jako **výdaje**
4. označení příjmy a výdaje používáme proto, že nelze zpravidla stanovit přímou souvislost mezi částkami vynakládanými na činnost organizace a částkami organizací získávanými

DRUHY ORGANIZACÍ PODLE VLASTNICTVÍ

Podle vlastnictví rozlišujeme v naší hospodářské praxi organizace:

- soukromé
- družstevní
- státní
- církevní
- politické strany a zájmová sdružení
- obce: obecné byty, podobně jako politické strany a záj. Sdružení
- nadace

SOUKROMÉ ORGANIZACE: jsou založeny na soukromém vlastnictví majetku, se kterým hospodaří

- mohou mít různé právní normy – živnost + obchodní společnosti

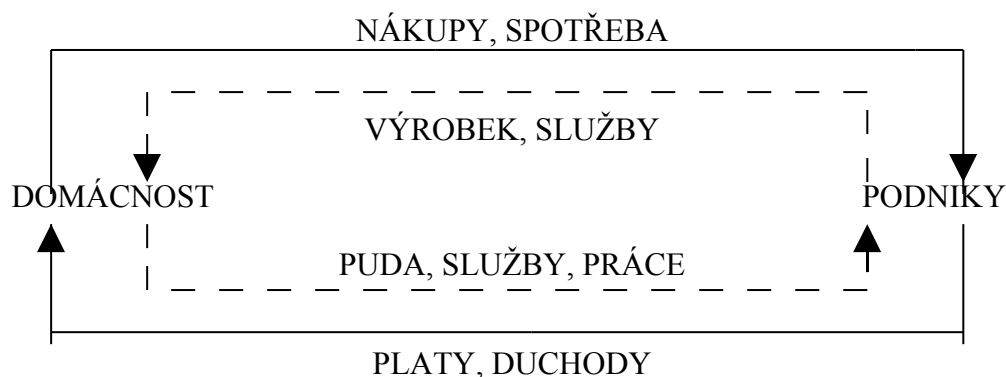

DRUŽSTVA: organizace spojující lidi a jejich majetek ke společnému podnikání nebo jiné činnosti: např. bytová družstva (krušnohor)

STÁTNÍ ORGANIZACE: hospodaří s majetkem státu. Podle zaměření a vztahu ke státu se rozdělují na:

- **státní podniky:** zpravidla ziskové organizace, zabývající se podnikatelskou činností a státu odvádějí stanovené daně
- **rozpočtové organizace:** patří mezi neziskové organizace. Nezabývají se podnikatelskou činností, ale poskytují služby např. policie, justice, armáda, ministerstva. Nemají příjem – jsou dotované státem
- **příspěvkové organizace:** jsou neziskové organizace. Patří sem většinou organizace kulturního a vzdělávacího rázu – divadla, kina. Pokud jsou jejich výdaje vyšší než příjmy, dostávají od státu příspěvek na svou činnost ve výši rozdílu
- **státní fondy:** jsou účelovým sdružením majetku státu a mohou mít svoji právní subjektivitu – např. Silniční fond ČR

- **církevní organizace, zájmová sdružení a politické strany:** neziskové organizace. Mají zvláštní postavení a plní úkoly v oblasti náboženství, zájmů občanů a politiky. Hospodaří s majetkem svých členů, případně dostávají od státu příspěvky (z daní poplatníků)
- **nadace:** účelová sdružení majetku fyzických a právnických osob. Jsou to většinou charitativní organizace v oblasti školství, výchovy, zdravotnictví a sociální péče. Shromažďují věcné i peněžní dary od různých fyzických i právnických osob (konta).

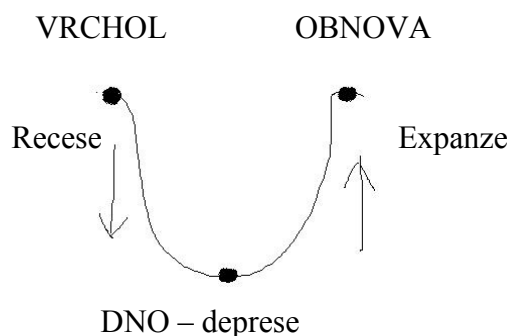
Koloběh výrobních činitelů v NH

17. STRUKTURA NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

- je tvořeno soustavou hospodářských subjektů, které se zabývají různorodou činností
- shrnutím podniků s podobnými výkony vznikají hospodářská odvětví /průmysl, zemědělství, stavebnictví, doprava, spoje.../
- hospodářská odvětví se seskupují na základě podobných znaků do hospodářských sektorů
- ty jsou:
  - 1. primární sektor:** zahrnuje prvovýrobu /obdělávání půdy, lesnictví, těžební průmysl/
  - 2. sekundární:** je tvořen zpracovatelským průmyslem a stavebnictvím – produkuje hmotné statky
  - 3. terciální:** sektor služeb /doprava, bankovníctví, školství, obchod, kultura.../
- v současnosti dochází k prudkému nárůstu pracovníků v terciálním sektoru

Fáze a vývoj národního hospodářství

- všechny tržní ekonomiky procházejí 4 základními fázemi vývoje a to:
  - 1. vrchol:** v této fázi není trh nasycen → na trhu je méně výrobků než by byli lidé ochotni koupit /u nás stav v 90. letech/
    - dochází k nárůstu podnikatelských aktivit → zvyšuje se zaměstnanost a kupní síla obyvatel
  - 2. dno:** postupně se trh nasycuje → klesá poptávka po výrobcích a službách → dochází k propuštění → zvyšuje se nezaměstnanost → snižuje se kupní síla obyvatel
  - 3. obnova:** po čase začnou výrobky na trhu chybět → zvyšuje se poptávka a dochází k nárůstu zaměstnanosti

NÁRODOHOSPODÁŘSKÉ VELIČINY

- základní národohospodářskou veličinou umožňující mezinárodní srovnávání je celosvětově uznávaná veličina **HDP**

$$\text{HDP} = \text{C} + \text{I} + \text{G} + \text{X} - \text{M}$$

C = hodnota zboží a služeb spotřebovaných domácnostmi

I = hodnota hrubých domácích investic (pořízení majetku a přírůstek zásob)

G = dodávky zboží a služeb objednaných vládou – státní zakázky

X = hodnota exportu /vývoz/

M = hodnota importu /dovoz/

HDP = hrubý domácí produkt

- zahrnuje finální produkci celého hospodářství vytvořenou za určité období na území určitého státu

ČPD = čistý domácí produkt

- získá se odečtením amortizace od HDP

HNP = hrubý národní produkt

- je tvořen sumou všech cen finálních výrobků a služeb vyrobených za kalendářní rok výrobními činiteli ve vlastnictví občanů dané země nejen na území státu, ale i v zahraničí

Reálný hrubý národní /domácí/ produkt

- je vyjádřen ve stálých cenách sledovaného roku, nezahrnuje se do něj inflace, slouží jako podklad k růstu fyzického objemu produkce

Nominální hrubý národní /domácí/ produkt

- je vyjádřen v běžných cenách a promítá se do něj vliv inflace

MOŽNOSTI RŮSTU HDP

1. zvýšení zaměstnanosti – neexistuje 100% zaměstnanost
2. zvýšení produktivity práce – vyrábět kvalitně a levně
3. úspory obyvatelstva, které umožňují vyšší investice do nových technologií

18. HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA STÁTU

DEFINICE: souhrn cílů, nástrojů, rozhodovacích procesů a opatření státu v makroekonomické a mikroekonomické realitě.

MIKROEKONOMIKA: všímá si konkrétního odvětví či podniku

MAKROEKONOMIKA: zkoumá např. hrubí domácí produkt

NOSITELE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY JSOU

- a) stát a jeho orgány (parlament, centrální banka, ČNB, státní úřady a instituce)
- b) mezinárodní organizace (mezinárodní měnový fond)
- c) nadnárodní organizace (MC- Donald, Shell)

CÍLE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY STÁTU

- 1) **USPOKOJIVÉ TEMPO, RUST EKONOMIKY** – zjišťuje se podle hrubého domácího produktu (ideální nárůst je meziroční 3-5 %)
- 2) **CENOVÁ STABILITA** – týká se především spotřebitelských cen (uspokojivý nárůst do 2 %)
- 3) **PLNÁ ZAMĚSTNANOST** – nesmí překročit 10% (do 9%)
- 4) **HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA VE VSTAHU K ZAHRANIČÍ** – je nutné udržovat v rovnováze dovozy i vývozy a platby ze zahraničí.

STÁTNÍ ROZPOČET

DEFINICE: ústřední peněžní fond k hrazení státních výdajů

- státní rozpočet je tvořen státními příjmy (daně, poplatky, cla) a státními výdaji (státní správa, zdravotnictví, obrana a bezpečnost, školství a kultura, sociální dávky) – jsou používány na zabezpečení chodu rozpočtových a příspěvkových organizací a sociální dávky
- jeho návrh sestavuje ministerstvo financí, po projednání v parlamentu a senátu ho schvaluje vláda.

TIPY STÁTNÍHO ROZPOČTU

- a) *vyrovnaný* (výdaje státu jsou kryty příjmy)
- b) *schodkový* (státní výdaje jsou vyšší než příjmy) vzniká státní dluh, který stát řeší vydáváním státních cenných papírů, nebo úvěrem od centrální banky - *deficitní*
- c) *přebytkový* (příjmy vyšší než výdaje)

NÁSTROJE REALIZACE

-stát používá tyto nástroje:

- a) rozpočtová politika - fiskální
- b) měnová politika - monetární
- c) sociální politika
- d) zahraniční a obchodní politika
- e) důchodová politika

ROZPOČTOVÁ POLITIKA - fiskální

Stát stanovuje úroveň zdanění a výdajů státního rozpočtu na statky a služby

- a) **expanzivní fiskální politika:** snižování míry zdanění – navrhuje se schodkový státní rozpočet a očekává se růst poptávky
- b) **restriktivní fiskální politika:** spočívá ve zvyšování míry zdanění a snižování vládních výdajů – vytváří se přebytkový státní rozpočet

MĚNOVÁ POLITIKA – monetární /viz. měnová politika ČNB/

Stát reguluje množství peněz v oběhu. Stát prostřednictvím centrální banky (ČNB) používá tyto měnové nástroje:

- a) **diskontní politika:** (spočívá v tom, že centrální banka poskytuje ostatním bankám úvěry na smluvený úrok)
- b) **operace na volném trhu:** (nákup a prodej cenných státních papírů)
- c) **politika minimálních rezerv:** (spočívá v tom, že centrální banka může nařídít ostatním bankám uložení určitého vkladu jako rezervy na svém bezúročném účtu. nevýhodné → příliš se nepoužívá.)
- d) **regulace úvěru:** (stanovení horní meze investičního úvěru nebo stanovení doby splatnosti úvěru)
- e) **restriktivní měnová politika:** (spočívá v omezení peněz v oběhu → snížení poptávky, snížení hospodářského růstu, zvýšení nezaměstnanosti, zvýšení úroků, snížení inflace)
- f) **expanzivní měnová politika:** (spočívá ve zvýšení nabídky v oběhu → opačná reakce u restriktivní).

SOCIÁLNÍ POLITIKA

Spočívá v rozvíjení sociálních programů a podpor.

ZAHRANIČNÍ A OBCHODNÍ POLITIKA

Dotýká se především cel a kvát (množství) vyváženého a dováženého zboží. K ochraně svých zájmů přijímá stát tyto opatření:

- a) doložka nejvyšších výhod: (právní vyjádření rovnosti v oblasti mezinárodních hospodářských vztahů)
- b) používání cel slev a dumpingu
- c) zákaz dovozu či vývozu (embargo)
- d) změna kurzu měny – devalvace: oslabení měny
revalvace: posílení měny

DŮCHODOVÁ POLITIKA

Patří sem: regulace mezd a stanovení minimální mzdy. V mimořádných případech (např. při hyperinflaci, nebo za války a živelných pohromách) může stát regulovat plošně mzdy a ceny.

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ A SVĚTOVÁ EKONOMIKA

Ekonomika státu není izolována, každý stát je napojen na vnější hospodářské prostředí z toho vyplývá mezinárodní obchod a propojení ekonomik.

PŘÍČINY ROZVOJE MEZINÁRODNÍHO OBCHODU

- a) odlišnost výrobních podmínek
- b) odlišný spotřebitelský ..... a preference

- c) požadavek vyrábět efektivně (efektivnost se projeví, až při prodeji určitého počtu výrobků – ne všechny prodat v zemi výrobce → musí se exportovat).

EFEKT: užitečný výsledek činnosti

EFEKTIVNOST: vztah mezi efektem a vynaloženými prostředky

- S mezinárodním obchodem se rozvíjí mezinárodní dělba práce a specializace jednotlivých zemí.
- Pohyb výrobních faktorů přes hranice je doprovázen mezinárodními platbami pomocí mezinárodně uznávaných peněžních prostředků (stanovuje se měnový kurz).

V SOUVYSLOSTI S NADNÁRODNÍ POLITIKOU EXISTUJÍ TYTO MĚNOVÉ INSTITUCE

- a) *Mezinárodní fond*: vznikl v roce 1944 – poskytuje úvěry problémovým zemím
- b) *Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj*: (světová banka) poskytuje dlouhodobé úvěry a financuje rozvojové programy.
- c) *Evropská banka pro obnovu a rozvoj*: investuje do zemí střední a východní Evropy s cílem usnadnit přechod v tržní ekonomice.

Současným trendem v ekonomice je sbližování národních ekonomik do jednoho komplexu
Př. Evropská unie

19. FINANCOVÁNÍ

- při financování a finančním řízení řeší podnikatel tyto 3 otázky:
  1. **do čeho má podnik investovat?**
  2. **z čeho má podnik investovat?**
  3. **kolik ze získaných výnosů ponechat v podniku?**
- pro zjištění stavu kapitálu a majetku slouží podniku ROZVAHA

AKTIVA	PASIVA
Do čeho má investovat	Z čeho má investovat Kolik ponechat

Význam financování a finančního řízení

- podstatou financování a finančního řízení je neustálé usměrňování co nejvýhodnější struktury kapitálu a majetku
- úspěšnost této činnosti spočívá v uvedení do souladu těchto okolností:

- 1) každý investor preferuje více peněz než méně → **faktor kvantity**
- 2) každý investor preferuje méně rizika než více → **faktor rizika**
- 3) každý investor preferuje stejné množství peněz dnes, spíše než zítra → **faktor času**

- *finanční řízení zahrnuje 2 oblasti:*

1. Účetnictví a kontrolu:

- formulování závěrů a návrhu opatření zjištěných na základě pohledu do minulosti
- podkladem je účetnictví – daňová agenda
- výsledky se zpracovávají ve *finanční analýze*

2. Finanční strategie:

- jedná se o pohled do budoucna, podnik zde rozhoduje o investiční činnosti a o usměrňování kapitálu
- výsledkem je *finanční plán*

Zdroje financování

- podnik podle původu rozlišuje finanční prostředky na **vlastní** a zdroje

1. Vlastní zdroje zahrnují:

- a) interní financování /samofinancování/ = využívá se zisku po zdanění a odpisů
- b) financování pomocí kapitálových vkladů = podnikatel vkládá do podniku finanční prostředky, které nabývají podobu podílu nebo akcií

2. Cizí zdroje

Závazek u banky ZUB
Závazek u dodavatele ZUD
Barterový

ÚVĚRY	FORMA POSKYTNUTÍ	FORMA SPLÁCENÍ
1. Peněžní /bankovní/	Peníze	Peníze
2. Obchodní	Zboží	Peníze
3. Zbožový	Zboží	Zboží
4. Předplatné	Peníze	Zboží
5. Devizový	Zahraníční peníze - eura	Zahraníční peníze

FINANČNÍ ANALÝZA

- v podniku se zpracovává z důvodu vytvoření představy o budoucím a stávajícím stavu podniku
- podnikatel pomocí vhodně vybraných údajů zjišťuje, zda vývoj odpovídá jeho představám
- pokud ne – tak na základě výsledku analýzy přijímá odpovídající opatření s cílem zabránit nepříznivému vývoji
- zdrojem údajů je především účetní evidence, zdrojem budoucích výdajů plány
- finanční analýza kombinuje 2 typy vstupních dat:
  1. reálné údaje
  2. údaje v úrovni odborných odhadů a propočtů
- výsledné hodnoty podnikatel srovnává (důležité je, aby ukazatele měli vypovídající schopnost!)
- lze použít 2 metody srovnávání:
  - a) **mezipodnikové – prostorové:** v praxi nerealizovatelné, výsledky jsou zkresleny neboť neexistují dva totožné podniky
  - b) **časové srovnávání:** využívají se údaje tvořící časovou řadu ze kterých se vypočítávají potřebné ukazatele a odvozují příslušné směry dalšího vývoje
- zjištěné výsledky se v analýze doplní komentářem, který obsahuje:
  - **konstatování** – přehled nejdůležitějších výsledků, které se vypočítaly
  - **interpretace** – výklad zjištěných výsledků
  - **doporučení** – zaměření podniku v budoucnu k dosažení lepších výsledků
  - **závěry** – vyplývající z analýzy

Výsledovka

- slouží pro rekapitulaci výnosů, nákladů a výsledků hospodaření
- sestavuje se za dané období – nejméně 1x ročně
- oficiální název je **Výkaz zisků a ztrát**

- **výsledovka minimálně obsahuje tyto ukazatele:**

prodejní činnost – tržby, náklady

výrobní činnost – náklady

finanční činnost – tržby z úroků, penále

mimořádná činnost

hospodářský výsledek za účetní období

20. FINANČNÍ PLÁNOVÁNÍ

PLÁNOVÁNÍ = proces formulace cílů a cest, kterými lze těchto cílů dosáhnout

- při finančním plánování se uvažují možnosti financování a zhodnocování kapitálu do budoucnosti a posuzují se důsledky, jak se tyto možnosti projeví v hospodaření podniku
- výsledkem je **finanční plán**, který řeší otázku „*Jak utratit peníze?*“
- při finančním plánování se rozlišuje časový horizont → **krátkodobé finanční plánování**/do 1 roku/ a **dlouhodobé finanční plánování** /2 – 5 let/

KRÁTKODOBÉ FINANČNÍ PLÁNOVÁNÍ – KFP

Zaměřuje se na:

- a) rozhodování o *výši pracovního kapitálu* = výše oběžných aktiv snižena o krátkodobé závazky
- čím vyšší je pracovní kapitál, tím nižší je riziko platební neschopnosti, ale i nižší výnos
- b) rozhodování o struktuře *oběžných aktiv a krátkodobých závazků* = u oběžných aktiv se jedná o usměrňování velikosti zásob a minimalizaci zásob vyrobeného zboží

řízení pohledávek – zabezpečení, zaplacení vyfakturovaného zboží /ochrana – factoring, forfaiting – odkup pohledávek po době splatnosti/

řízení závazků – podnikatel usiluje o včasné zaplacení závazků a dodržuje preference tzn. Nejprve splácí závazky vůči státu a bankám

DLOUHODOBÉ FINANČNÍ PLÁNOVÁNÍ – DFP

- v rámci DFP podnikatel provádí investiční činnost

definice investic = prostředky, kterých se podnikatel dobrovolně zřekne v očekávání jejich zhodnocení v budoucnu /prvek nejistoty/

- podnikatel realizuje **reálné /věcné/ investice** a **finanční investice**

PROJEKT: je obecné označení plánu, nebo návrhu. Je to souhrnné ekonomické a finanční řešení.

PROJEKTOVÁNÍ: je vysoce kvalifikovaná činnost, založená na týmové práci jednotlivých specialistů.

LEASING = pronájem

- a) krátkodobý – provozní
- b) dlouhodobý - finanční

Dlouhodobé financování podniku se neobejde bez důkladné přípravy, která vyžaduje součinnost jeho výrobních, obchodních a ekonomických útvarů.

RIZIKO

- je chápáno jako pravděpodobnost neúspěchu nebo ztráty
- je způsobeno **vnějšími a vnitřními** faktory

vnější = působí nezávisle na rozhodnutí managementu podniku (živelná pohroma, kolísání cen materiálu, politické převraty v zemích dodavatelů...)

vnitřní = vycházejí z rozhodnutí managementu podniku, např. organizační změny v podniku – nespokojenost zaměstnanců s pracovními podmínkami – ohlas spotřebitelů na nový výrobek

- pro měření rizika se využívá statistického počtu pravděpodobnosti
- riziko se pohybuje v intervalu **0 – 1**
- vyjde-li **0** = jev se 100% pravděpodobností nestane
- vyjde-li **1** = jev 100% nastává

SOUHRNÝ FINANČNÍ PLÁN – SFP

- obsah a rozsah souhrnného finančního plánu je věcí úvah, nemá přesně stanovenou formu
- jeho cílem je promítnout finanční dopady vyplývající z realizace podnikatelských záměrů

SFP se zaměřuje na tyto oblasti:

1. **ODBYT A TRŽBY** = základním východiskem je výzkum trhu

- plánování odbytu a tržeb do budoucna je nejisté
- podnikatel postupuje cestou intervalových odhadů (stanoví horní optimistickou a dolní pesimistickou hranici očekávaných příjmů z prodeje)

2. **VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ** = podnikatel zde zpracovává tuto dokumentaci

a) *plán tvorby zisku* = shromáždění údajů o očekávaných nákladech a výnosech a hospodářském výsledku

b) *plán peněžních příjmů a výdajů* = očekávaný pohyb peněžních prostředků v příštím období (důležité pro zajištění likvidity podniku)

c) *rozvaha* = zahrnuje očekávaný stav aktiv a pasiv k danému datu

3. **POŽADAVKY NA MAJETEK** = zde se zpracovávají uvažované kapitálové výdaje na pořízení DHM, DNM – na modernizaci, rekonstrukci, inovaci výrobků a ekologické výdaje

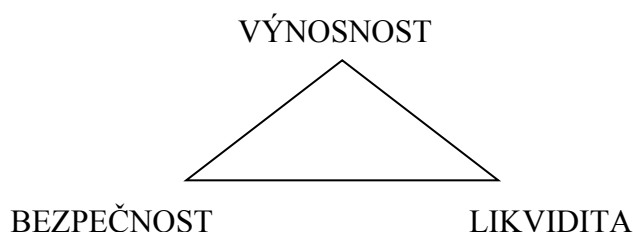
4. **POTŘEBA FINANČNÍCH ZDROJŮ** = plán se zde zaměřuje na obstarání potřebného kapitálu

- zpracovává se zde plán odpisů

5. **EKONOMICKÉ PŘEDPOKLADY** = promítá se zde vliv technologického okolí – sociální politiky – daňové a úvěrové politiky

21. FINANČNÍ TRH

- je zvláštní formou trhu, kde účast kupujícího je podmíněna jeho investičním vkladem
- investicí se rozumí vědomý odklad dnes existující kupní síly
- poptávka na finančním trhu je motivována 3 navzájem se potlačujícími kritérii:
  - **1. výnosnost:** očekávaná míra zisku investice
  - **2. bezpečnost:** pravděpodobnost udržení hodnoty investice alespoň na nominální výši
  - **3. likvidita:** snadná obchodovatelnost
- **finanční trh se člení:**
  - a) peněžní trh
  - b) kapitálový trh

Peněžní trh

Je trh krátkodobých peněz

Předmětem obchodu je krátkodobý kapitál, který představují krátkodobé obchodovatelné cenné papíry se splatností do jednoho roku.

Peněžní trh si můžeme představit jako síť bank, prodejců a kupců.

Obchoduje se se směnkami a státními pokladními poukázkami

S obchodováním s cennými papíry souvisí dva pojmy:

NOMINÁLNÍ HODNOTA – částka v penězích, vyznačená na cenném papíru na kterou je cenný papír vystaven.

TRŽNÍ HODNOTA – cena, která vyplývá z okamžité nabídky a poptávky za kterou se s cennými papíry obchoduje

U cenných papíru, za které ručí stát, je motivem jejich nákupu, také velmi nízké riziko ztráty

Zvláštní postavení má mezibankovní trh

Tyto obchody reguluje centrální banka - ČNB.

Kapitálový trh

- předmětem jsou dlouhodobé cenné papíry z dobou splatnosti nad 1 rok /akcie/
- obchody s nimi se provádějí na burze
- jedná se o obchody zejména s akciemi, státními a podnikovými obligacemi
- s hypotečními zástavními listy

na burze existuje:

- a) **primární trh:** trh nově vydaných cenných papírů
- b) **sekundární trh:** trh s již dříve obchodovanými cennými papíry

Peníze a cenné papíry

- **peníze** = zvláštní statek, který má charakter univerzálního směného ekvivalentu

- **jejich funkce:**

1. *jsou prostředkem směny* – jednotlivé subjekty přijímají peníze k úhradě svých závazků
  2. *fungují jako oběživo* – stále znovu slouží ke směně nového zboží
  3. *jsou mírou hodnot* – dokáží ocenit zboží v ekonomice
  4. *jsou měřítkem cen* – nutnost stanovení určité peněžní jednotky
  5. *uchovatel hodnot „Tresaurant“* – uchování peněz pro pozdější využití, které má význam pouze tehdy, je-li nízká inflace a nedochází ke znehodnocování peněz
- mezinárodní platidlo* – peníze lze využívat jako platidlo při mezinárodním platebním styku (USD, libra, švýcarský frank)

CENNÉ PAPIRY – jsou to listiny, které představují pohledávky vlastníků těchto listin (věřitelů) vůči jejich výstavcům (dlužníkům)

Cenné papíry, tak vystavují doklad o uskutečnění majetkové peněžní transakce. Jsou zbožím, předmětem kapitálového trhu.

- a) *peněžní vklady* – vkladní knížky
- b) *dluhopisy* – jsou cenné papíry (pokladní poukázky, obligace atd.)
- c) *akcie* – cenné papíry (běžné, prioritní, zaměstnanecké)
- d) *směnky* – krátkodobý obchodovatelný cenný papír
- e) *pojistky a renty* – různé nabízené formy pojištění
- f) *depozitní certifikáty* – spořitelní vkladový certifikát (cenné papíry vystavené bankami, nebo spořitelny).

22. TRH

- je místo, kde se setkává nabídka s poptávkou a utváří se cena zboží
- směnu zboží mezi kupujícím a prodávajícím zprostředkovávají peníze

DRUHY TRHU

podle rozmístění:

- a) místní (regionální)
- b) národní
- c) světový (mezinárodní)

podle předmětu koupě:

- a) trh výrobních faktorů
- b) trh kapitálu a peněz
- c) trh výrobků a služeb (trh produktů)

podle počtu zboží:

- a) dílčí trh (pouze 1 druh zboží)
- b) agregátní trh (veškeré zboží)

UČASTNÍCI TRHU (tržní subjekty)

- a) domácnosti – nakupují statky a služby a nabízejí výrobní faktory
- b) podniky-firmy – vyrábějí a nabízejí statky a poptávají výrobní faktory
- c) stát – ovlivňuje trh odstraňováním negativních vlivů a posiluje vlivy pozitivní

Trh chápeme:

Prostorově: jako místo, na kterém se setkává prodávající a kupující (tržiště, obchodní dům, burzy zboží)

Funkčně: jako spojení nabídky a poptávky v určité oblasti (trh zboží, trh práce, peněžní trh)

NABÍDKA

- množství zboží, které jsou prodávající ochotni dobrovolně dodat na trh za určitou cenu
- čím je cena zboží nebo služby na trhu vyšší, tím více výrobců přichází na trh a chce prodat své zboží; *nabídka roste*
- je-li cena zboží nízká, výrobci nemají zájem prodávat své zboží; *nabídka klesá*

na nabídku působí tyto faktory:

1. náklady výroby na jednotku produkce – ty se mění pod vlivem

a) cen vstupu (levnější materiál, mzdy)

b) vlivem technického pokroku – zlevňuje výrobu

2. změny cen alternativních výrobků – výrobce vyrábí zpravidla více druhů výrobků, např. automobily

- snížení poptávky (ceny) po jednom výrobku vede podnikatele ke zvýšení produkce druhého výrobku, přestože se jeho cena nezměnila

3. změna výrobních podmínek – výkyvy počasí, sezónnost produkce (jahody, borůvky)

POPTÁVKA

- množství zboží, které jsou kupující ochotni koupit za určitou cenu
- klíčovým faktorem je cena

Na poptávku působí:

1. **důchodový efekt** – lidé mají různé výše příjmů v závislosti na svém pracovním zařazení $\Rightarrow$ poptávají zboží v různých cenových relacích
2. **substituční efekt** – jedná se o nahrazení dražšího výrobku levnějším stejné nebo podobné užitné hodnoty (auto/kolo, uherák/vysočina)
3. **změna cen komplementu** – je doprovodné zboží, jehož zvýšení ceny může kupujícího odradit od nákupu cílového výrobku (auto/benzin)
4. **změna u preferencích lidí** – lidé v různých obdobích poptávají různé statky (služby) v závislosti se změnou módy, stylu a pokroku (móda zvonáčů...)
5. **reklama** – na trhu existuje velký počet výrobců, kteří nabízejí zboží stejné nebo podobné užitné hodnoty $\Rightarrow$ aby bylo jejich zboží prodejné, musí se zviditelnit

TRŽNÍ ROVNOVÁHA

NABÍDKA > POPTÁVKA $\Rightarrow$ na trhu je větší množství zboží a služeb, než který jsou kupující ochotni koupit – trh je přesycen

Reakce prodávajících: snížení ceny a zastavení výroby

Reakce kupujících: při snížení ceny zvýší zájem o výrobek, či službu

NABÍDKA < POPTÁVKA $\Rightarrow$ na trhu je méně množství zboží a služeb, než které kupující poptávají

Reakce prodávajících: zvýší výrobu, nebo cenu

Reakce kupujících: po zvýšení ceny sníží poptávku

NABÍDKA = POPTÁVKA $\Rightarrow$ je možný jen matematicky, v praxi nereálný

Velikost nabídky a poptávky se neustále mění, mění se i ceny zboží a služeb.

ROVNOVÁŽNÁ CENA – při určité ceně se nabízené zboží a poptávané dostávají do rovnováhy - na trhu vzniká rovnováha mezi nabídkou a poptávkou.

Rovnovážná cena, je taková cena, při které nastává rovnováha na trhu a výrobci jsou ochotni při této rovnovážné ceně prodat takové množství zboží, které jsou kupující ochotni koupit.

23. DAŇOVÁ SOUSTAVA

- je to provázaný systém sestavený s cílem zabezpečit příjmy do státního rozpočtu
- jsou chápány jako spoluúčast občanů a podnikatelů na státních výdajích

- k modelování výše daní slouží daňové principy:
  1. **princip daňové neutrality** – zdanění nemá negativně ovlivňovat rozhodování podnikatele zda podnikat, tzn. Nemá záviset na druhu podnikatelské činnosti, zaměření podnikatelského záměru, financování podniku domácím nebo zahraničním kapitálem
  2. **princip daňové univerzality** – musí existovat co nejméně výjimek z daňových pravidel
  3. **princip daňové výnosnosti** – zabezpečení dostatečných příjmů do státních rozpočtů
  4. **princip daňové únosnosti** – daň musí být dostatečná, ale ne přehnaně vysoká
  5. **princip daňové pružnosti** – výše daně se mění v závislosti na ekonomických potřebách státu
  6. **princip daňové zpracovatelnosti** – stát musí zabezpečit správce daní (vyměření, výběr, odvod do státního rozpočtu) – zajištěno cestou finančních úřadů

PLÁTCE A POPLATNÍK

PLÁTCE – je ten, kdo daň vypočítává, sráží ji a odvádí cestou finančních úřadů do státního rozpočtu (zaměstnavatel).

POPLATNÍK – je ten komu daň snižuje jeho prostředky, které má k dispozici (zaměstnanec).

ROZDĚLENÍ DANÍ

- a) přímé
- b) nepřímé
- c) reálné
- d)

SYSTÉM SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

– je tvořen

- a) odvodem pojistného na sociální zabezpečení
- b) odvodem zdravotního pojištění

POJISTNÉ A SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

- odvádí je zaměstnavatel za zaměstnance a slouží k:
  - a) důchodovému zabezpečení
  - b) nemocenské
  - c) příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (pracák)

Zaměstnanec platí: 8%

Zaměstnavatel: 26%

ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

- každý člověk ČR je ze zákona pojištěn, může si 1x do roka změnit pojišťovnu

- a) poskytnutí lékařské péče
- b) poskytnutí nemocenské péče
- c) částečná nebo úplná dotace léků
- d) doprava nemocných
- e) lázně

zaměstnanec platí: 4,3%

zaměstnavatel: 9%

24. DANĚ

PŘÍMÉ

= dopadají na důchod FO a PO přímo – řadíme sem daň z příjmů FO a PO

Daň z příjmů FO – poplatníkem daně jsou FO a dani podléhají všechny jejich celosvětové příjmy, pokud mají na území ČR trvalé bydliště nebo se zde alespoň zdržely 183 dní

dani podléhají tyto příjmy:

- a) ze závislé činnosti /zaměstnanecký poměr/
- b) příjmy OSVČ /osob samostatně výdělečně činných/- živnostníci
- c) příjmy z kapitálového majetku – daň z úroků
- daní se peněžní i nepeněžní příjmy

Daň z příjmů PO – poplatníky jsou všechny PO s výjimkou ČNB /české národní banky/

- poplatníky jsou firmy, které mají v ČR sídlo nebo své vedení a zdaňují se tu celosvětový příjmy
- výše daně je závislá na hospodářském výsledku před zdaněním a pohybuje se kolem 30%

NEPŘÍMÉ

= promítají se do důchodu FO a PO nepřímo

řadíme sem:

DPH – základní nepřímá daň, které podléhá konečná spotřeba zboží a služeb

- poplatníkem je každý kdo si dané zboží či službu zakoupí
- plátcem DPH jsou osoby, které mohou prokázat, že zboží či služby použili při podnikání
- od platby DPH jsou osvobozeny poštovní, rozhlasové a televizní služby, výchova a vzdělávání, loterie...
- DPH je ve 2 sazbách – 5% a 19%

spotřební daň – v ČR je uvedena na zboží, které má zátěžový charakter na lidský organismus nebo životní prostředí

jedná se o: uhlovodíková paliva a maziva

- líh a destiláty
- pivo, víno
- tabák a tabákové výrobky

plátcí této daně jsou PO a FO, které uvedené zboží vyrábějí, vyvázejí nebo dovážejí

REÁLNÉ

1. Daň z nemovitostí

a) **daň z pozemků:** předmětem daně jsou pozemky, které mají nějaký užitek a patří sem:

- orná půda

- chmelnice a vinice
- ovocné sady
- trvalé lesní porosty a rybníky
- stavební a ostatní pozemky

- daňovou povinnost má každá PO a FO, která je vlastníkem pozemku v ČR
 - **sazba daně** je stanovena podle výměry pozemku v m² a průměrné ceny stanovené na m²

b) daň ze staveb: předmětem daně jsou stavby sloužící k bydlení, rekreaci a podnikatelské činnosti – bez ohledu na jejich technické vybavení a stáří

- plátcem daně je každá PO a FO, která danou stavbu na území ČR vlastní

- **základem daně** je výměra v m² – půdorys /zastavěná plocha/

- **sazby daně** jsou závislé na druhu stavby – násobí se koeficientem podle podlaží a umístění v konkrétní obci

2. Daň silniční - předmětem jsou vozidla opatřená SPZ – používaná k podnikatelské činnosti (vyjma jednostopých a tříkolových)

- poplatníkem a plátcem daně je držitel vozidla zapsaný v technickém průkazu
- **základem daně** je u osobních vozidel obsah válců v cm³
- u nákladních vozidel, přívěsů, návěsů a autobusů – celková hmotnost nebo počet náprav

3. Daň dědická, daň darovací, daň z převodu nemovitostí – daňová povinnost vzniká při zdědění majetku, převzetí daru nebo převodu nemovitosti

- **základem daně** je velikost příslušného majetku, pro stanovení výše je rozhodující rozdělení osob do jednotlivých skupin podle příbuznosti

4. Daň k ochraně životního prostředí – byla zavedena experimentálně, v současné době existuje jako systém poplatků za znečištění vody, ovzduší a půdy

25. BANKOVNICTVÍ

v České republice existuje 2 – stupňový bankovní systém

1. **stupeň** je tvořen centrální bankou – ČNB
2. **stupeň** je tvořen konečným počtem obchodních bank a finančních institucí

ČNB

- je instituce zřízená vládou, které je podřízeno jen relativně
- nejvyšším orgánem je **bankovní rada**, složená z **guvernéra /Tůma/, 2 viceguvernéřů a 4 vedoucích pracovníků** jednotlivých úseků

➤ **funkce:**

1. **emisní:** jediná instituce v zemi může razit mince a vydávat bankovky
2. **banky bank:** ČNB slouží pro ostatní banky jako poslední úvěrová instance
3. **banky státu:** centrální banka provádí finanční operace vlády – poskytuje státu úvěry
4. **kontrolní:** kontroluje a reguluje činnost obchodních bank s cílem zabezpečit stabilitu bankovní soustavy
5. **správce devizových rezerv:** centrální banka spravuje měnové rezervy země
6. **banka vytváří měnovou politiku – regulační funkce:** měnová politika může být:
  - a) **expanzivní:** spočívá ve zvýšení nabídky peněz v ekonomice, což má za následek snížení úrokových sazeb, vyšší poptávku, vyšší zaměstnanost a vyšší inflaci
  - b) **restriktivní – omezující:** snížení peněz v oběhu, snížení nabídky peněz v ekonomice, zvýšení nezaměstnanosti, nižší inflaci, růst úrokových sazeb

Nástroje měnové politiky

1. PŘÍMÉ

- *regulace investičního úvěru* /stanovení limitu pro poskytování úvěru/
- *regulace spotřebního úvěru* /je na bance zda úvěr poskytne nebo ne/
- *ostatní přímé nástroje* – např. stanovení úvěrových stropů pro úvěrové banky

2. NEPŘÍMÉ

1. *politika minimálních povinných rezerv*

- ČNB může nařídit komerčním bankám, aby uložili část svých aktiv na jejím bezúročném účtu

- tento nástroj se považuje za drastický a nevyužívá se

2. *operace na volném trhu*

- jedná se o nákup nebo prodej státních cenných papírů (obligace) centrální bankou
- tímto dochází k nárůstu nebo odlivu množství peněz v ekonomice

3. *politika diskontních sazeb*

- je to úrok za který centrální banka poskytuje úvěry bankám komerčním
- výše diskontní sazby má vliv na obchodní úspěšnost bank

2. stupeň – KOMERČNÍ (Obchodní) BANKY

- KB jsou PO založené jako a. s. mající povolení od ČNB k provozování činnosti

Funkce bank:

1. poskytují úvěry FO a PO
  2. přijímají vklady od FO a PO
  3. provádějí tuzemský a zahraniční platební a zúčtovací styk
  4. obchodují s cennými papíry a umožňují úschovu cenností
  5. provádějí směnářské služby
- pro zřízení musí banka splňovat **Kritéria autorizace:**
    1. minimální výše základního kapitálu 500 milionů
    2. odborné a kvalifikační předpoklady vedení a pracovníků bank
    3. technické a organizační předpoklady
    4. kvalitní obchodní záměry
  - činnost bank je upravena zákonem o bankách a zákonem o ČNB 6/93 sb.
  - Obchodní banky v ČR mohou být:
    - a) **univerzální** – nabízejí celé spektrum bankovních služeb – KB, GECEB, ČSOB, ŽB
    - b) **specializované** – zaměřují se pouze na určité bankovní operace nebo klientelu – *česká spořitelna*
  - **záruční a rozvojové banky** – konsolidační agentura /s dluhama/
  - **hypotekární banky**
  - **stavební spořitelny** – spoření s buřinkou, liškou, Modrá pyramida...
  - **úvěrová družstva** – kampaňičky

BANKOVNÍ OPERACE

1. **pasivní** – banky zde působí v pozici dlužníka a řadíme sem:
  - a) shromažďování vkladů na vkladní knížky nebo na účty
  - b) vydávání dluhopisů a bankovních certifikátů
2. **aktivní** – banka zde působí v pozici věřitele
  - a) poskytování úvěrů
  - b) investice do nákupu a prodeje cenných papírů
3. **neutrální** – banka zde nevystupuje ani v pozici dlužníka ani v pozici věřitele
  - a) poplatky za poskytované služby /vedení účtu, poradenská a konzultační činnost/
  - b) z depozitních operací – pronájem schránky v bance na úschovu cenností

ÚVĚRY, VKLADY

ÚVĚRY

Subjekt potřebuje úvěr jestliže má dočasný nedostatek peněžních prostředků
Příčinou vzniku úvěru je poptávka po dočasně volných prostředcích
Při poskytnutí úvěru se sleduje princip jeho návratnosti.
Důležitá je úroková sazba i další podmínky splácení

KONTOKORENTNÍ ÚVĚRY – půjčky pro velké podniky

- **krátkodobé** – splatnost do 1 roku
- **střednědobé** – splatnost do 4 let
- **dlouhodobé** – splatnost nad 4 roky

Střednědobý a dlouhodobý úvěr se poskytuje zejména jako: *hypoteční úvěr, dlužní úpis, spotřební úvěr*

Věřitelem může být (fyzická, nebo právnická osoba, stát, banka atd.)

Úvěr je projednáván na základě žádosti o poskytnutí úvěru, ve které klient udává (účel úvěru, druh úvěru, výši úvěru, čerpání úvěru, splácení, závazky vůči bance)

VKLADY

a) šekovatelné

b) termínované

- krátkodobé (do 1. roka)
- dlouhodobé (delší než 1. rok)

c) na účtech

- úsporné vklady na vkladních knížkách (obyčejné, výherní, s výpovědní lhůtou)
- vklady na účtech (sporožirové, devizové, běžné)

d) vytvářené nákupem cenných papírů

- vkladové listy (jsou krátkodobé vklady)
- depozitní certifikáty (střednědobé vklady – cenné papíry)

INFLACE

- charakteristickým znakem inflace je nadměrná emise (množství) peněz
- inflace se měří srovnáním průměrných cen zboží určeného ke koncové spotřebě ve 2 obdobích (zpravidla měsíc – nebo rok)

mezi nepříznivé důsledky inflace patří:

1. pokles kupní síly peněz, ztráta motivu ke spoření, posiluje se sklon ke spotřebě
2. zmenšení konkurence na trhu, při rostoucí poptávce se prodává i nekvalitní zboží
3. dlužníci inflací získávají – věřitelé ztrácejí – důsledky inflace se projevují i v sociální sféře – pokles důchodu

DEFLACE: je opakem inflace, kdy v oběhu je méně peněz, než odpovídá nabídce zboží a služeb

BURZA

- je to zvláštní druh trhu na kterém se uskutečňují operace s dlouhodobými cennými papíry /akcie – viz akcie/
- v ČR existuje burza v Praze

- na burze může obchodovat pouze osoba, která má zaplacené místo na burze – platí příslušné poplatky a má složeny burzovní zkoušky
- osoba – **burzovní makléř**
- obchody na burze se řídí nabídkou a poptávkou
- jsou zde nabízeny cenné papíry za tržní ceny na základě příkazů nakupujících a prodávajících
- makléř soustřeďuje příkazy ke koupi a prodeji a na základě nich stanoví kurs
- kurs cenného papíru je jeho cena, při které se dosáhne největšího obrátu

hlavní burzy: Londýn, Tokio, New York